

**ETUNIMIÄ JA NIMIKÄYTÄNTÖÄ JOENSUUN
ORTODOKSISESSA SEURAKUNNASSA**

Suomen kielen
pro gradu –tutkielma
Joensuun yliopistossa
tammikuussa 2008

Eija-Helena Kettunen

EIJA-HELENA KETTUNEN

Etunimiä ja nimikäytäntöä Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa
(61 s. + 8 liites.)

Pro gradu –tutkielma

Suomen kieli

Suomen kieli ja kulttuuritieteet

Helmikuu 2008

Tutkielmassa tarkastellaan lasten etunimiä Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa viime vuosisadalla. Koska ortodoksisen nimenantoon liittyy useita valtakulttuurista poikkeavia piirteitä - esimerkiksi lapselle kuuluisi antaa vain yksi etunimi, jolla tulisi olla raamatullinen tai muu uskonnollinen esikuva - eikä perinteen nykytilasta ole paljonkaan tietoa, tutkielmassa selvitetään näitä kysymyksiä. Lisäksi tutkielmassa vertaillaan suosituinta etunimistöä valtakunnallisiin nimi-suosikkeihin.

Aineistona käytetään Joensuun ortodoksisen seurakunnan syntyneiden ja kastettujen luetteloista kerättyjä nimiä lähes 30 vuoden ajalta. Tarkasteltavana on 1600 lapsen nimet sekä heidän vanhempiensa etunimistö. Nimervalintaa ja nimervalintaperusteita tutkitaan sekä kvantitatiivisesti että haastatteluin.

Yksinimisyys on väistynyt nopeasti ainakin tutkitussa seurakunnassa 1930-luvulta alkaen, ja vaikka siirtokarjalaiset hetkellisesti näyttivät lisäävän yksinimisyyttä 1940-luvun lopulla, tätä nykyä perinnettä vaalii vain muutama prosentti seurakuntalaisista. Etunimien palautuminen raamatulliseen tai muuhun uskonnolliseen esikuvaan ei sekään ole paljon yleisempää kuin valtaväestöllä. Niin ikään suosikkinimet seurailevat valtakunnallista nimimuotia.

Radikaalin muutoksen syyt näyttävät olevan vuosisadan alun kansallisuusaatteessa, yleisessä nimimuodin vaihtelussa, seka-avioliitoissa ja elämäntapojen muutoksessa mutta myös kirkon vähissä resursseissa.

Asiasanat: nimistötiede, etunimi, nimenanto, nimervalintaperuste, nimiperinne, ortodoksisuus

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen taustaa.....	1
1.2. Tutkimustehtävä	3
1.3. Tutkimusaineisto	4
2. ORTODOKSIEN NIMIKÄYTÄNTÖ.....	7
2.1. Yksi etunimi pyhän esikuvan mukaan.....	7
2.2. Nimenanto-ohjeita	8
2.3. Ortodoksinen kalenteri	11
3. PYHÄT ESIKUVAT	16
3.1. Pyhän Nikolaoksen kultti	16
3.2. Muita pyhiä.....	17
4. JOENSUUN ORTODOKSIT NIMIEN VALTAVIRRASSA	20
4.1. Suomalaistettuja ja raamatullisia nimiä.....	20
4.2 Yksinimisyyden illuusio	22
4.3. Muutamia nimisuosikkeja	27
4.4. Vuosikymmenten suosikit	32
5. HAVAINTOJA NIMENVALINNASTA JOENSUUSSA	42
5.1. Perinteisiä ja uusia valintoja.....	42
5.2. Nimenvalinta suvun piiristä eli perityt nimet	45
5.2.1. Tyttöjen nimien periytyminen	46
5.2.2. Poikien nimien periytyminen.....	47
5.3. Uskonnolliset nimivalinnat	48
5.4. Kalevalaisia ja muita kotoperäisiä nimiä.....	49
6. NYKYSEURAKUNTALAINEN NIMENANTAJANA	51
6.1. Vanhempien perusteluja	51
6.2. Papin puheenvuoro	55
7. LOPUKSI.....	58
LÄHTEET.....	60
LIITTEET	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen taustaa

Joensuun ja Taipaleen ortodoksisten seurakuntien tiedotuslehti julkaisee kastettujen lasten luetteloita säännöllisesti. Muutama vuosi sitten seurakunnan jäseniksi oli kastettu *Jemi, Enna, Roni, Jasper, Anette, Mikael, Jesse, Laura, Jutta* ja *Inka*. (Ortodoksinen seurakuntaviesti 2000/2.) Sata vuotta aikaisemmin luettelossa olisivat olleet esim. *Faina, Olga, Marfa, Iroida, Vianor, Pavel* ja *Simeon*. Nimet ovat muuttuneet, mutta myös niiden määrä. Sata vuotta sitten jokaisella oli ainoastaan yksi etunimi; nykykäytäntö näyttää suosivan kahta tai kolmea etunimeä. Miten nimistö on oikeastaan muuttunut, miten nopeasti muutos on tapahtunut ja mikä muutokseen on vaikuttanut, ovat kysymyksiä, joihin tutkimuksellani haen vastauksia.

Joensuun ortodoksit kuuluivat 1800-luvun lopulle asti Taipaleen seurakuntaan. Joensuulaiset ja kontiolahtelaiset pitivät matkaa seurakunnan pääkirkkoon pitkänä ja hankalana ja alkoivat puuhata omaa seurakuntaa ja kirkkoa 1860-luvulla. Ensimmäiseksi onnistuttiin saamaan oma hautausmaa v. 1862; sitten yli kaksikymmentä vuotta myöhemmin 1887 oma kirkko. Seurakunta perustettiin lopulta v. 1893 taipalelaisten vastustuksesta huolimatta. Uuteen seurakuntaan kuuluivat Joensuun, Kontiolahden, Kiihtelysvaaran, Tohmajärven, Kesälahden, Kiteen, Rääkkylän ja Pälkjärven ortodoksit, yhteensä noin 1200 henkeä. (Rimpiläinen 1975: 124 - 126.)

Myöhemmin seurakuntaan kuuluivat edellisten lisäksi Juuan, Nurmeksen, Pielisensuun, Pielisjärven, Pyhäselän, Valtimon ja Värtsilän pitäjien ortodoksit. Vuoden 1930 lopussa maaseurakunnassa oli 2 413 jäsentä ja Joensuussa 382. (JoMA. Väkilukutaulu 31.12.1930.) Kaupunkiseurakunta sai lisää väkeä vuonna 1954, kun Joensuuhun liitettiin Pielisensuun kunta. Nykyisen Joensuun ortodoksisen seurakunnan jäseniä on yli 5 740 (Ortodoksinen kalenteri 2007: 169). Käytän tässä aineistonani enimmäkseen Joensuun kaupunkiseurakunnan etunimistöä, mutta poimin joitakin esimerkkejä myös maaseurakunnasta.

Rimpiläinen pitää Taipaleen seurakuntaa suomen kielen suhteen edelläkävijänä: ”Taipalelaiset anoivat ensimmäisenä suomalaisena ortodoksiseurakuntana v. 1858 koko jumalanpalveluksen muuttamista suomenkieliseksi. Vaatimuksen toteuttaminen tuli mahdolliseksi, kun Tuomas Friman käänsi liturgiapalvelun suomeksi 1862.” Liturgia muuttui Pyhän Synodin määräyksestä kansankieliseksi, joten Joensuun Pyhän Nikolaoksen kirkon palvelukset olivat alusta pitäen suomenkielisiä. (Rimpiläinen 1976: 86 – 87.)

Sekä omaa seurakuntaa perustamassa olleet kaupunkilaiset että maaseudun asukkaat olivat vieläpä asettaneet kirkkoherran palkan ehdoksi, ”että he saisivat kirkkoherran joka selvällä ja hyvin sujuvalla suomen kielellä voisi toimittaa Jumalan palveluksen”. Sielunhoidollisista syistä kirkkoherra Simeon Okulov ehdotti kuitenkin, että jumalanpalveluksissa käytettäisiin myös venäjää, koska seudulla oli paljon venäläisiä sotilaita. Kielikysymys ei ollut vain käytännöllinen, vaan varsinkin loppuvaiheessa myös kansallinen. (Rimpiläinen 1976: 87 - 88.) Asiaa käsiteltiin seurakuntakokouksessa keväällä 1917. Seurakuntalaisista ei ollut hyvä ajatus pitää joka toinen jumalanpalvelus suomeksi, joka toinen venäjäksi, vaan he tyytyivät siihen, että saman palveluksen aikana käytettiin kumpaakin kieltä. (JoMA. Pöytäkirja 4.3.1917.) Kansallisuusaatteen voimahahmoksi ja puolestapuhujaksi nousi Aamun Koitto -lehden perustaja, rovasti Sergei Okulov. Venäläistämisyrytyksistä

huolimatta hän uskalsi herättää kansallisuustunnetta karjalaisten ortodoksien keskuudessa. Okulov toimi Aamun Koiton päätoimittajana perustamisvuodesta 1896 vuoteen 1939. (Piiroinen, Petri 1979: 521, 522.)

Edellisen perusteella voisi olettaa, että ortodoksisessa seurakunnassa olisi ollut paljon venäjänkielisiäkin jäseniä. Heitä oli seurakunnan väkilukutaulun mukaan vuonna 1900 neljä: kaksi mies- ja kaksi naispuolista; vuosina 1910, 1920, 1930 ja 1940 kaikki olivat suomenkielisiä (JoMA. Väkilukutaulut 1900, -10, -20, -30, -40).

1.2. Tutkimustehtävä

Keskityn aluksi selvittämään ortodoksista etunimikäytäntöä ja erityisesti yhden etunimen käytännön muuttumista. Koskapa toisen, pyhän esikuvaan perustuvan nimenvallinnan perinteen alkuperä on tekemieni satunnaisten kyselyjen perusteella lähes kadonnut tai ainakin hämärtynyt, etsin vastausta tämän käytännön kehittymiseen. Tätä tutkielmaa varten selvitän myös muutamien esimerkinimien avulla ortodoksien käyttämien etunimien etymologiaa. Kantanimiä selvittämällä teen havaintoja siitä, onko etunimen kristillisellä tai kansallisella statuksella ollut merkitystä ortodoksien nimenvallinnassa.

Etunimien määrää ja vaihtelua eri vuosikymmenillä tutkin kvantitatiivisesti. Tässä tukeudun Eero Kiviniemen menetelmiin (Kiviniemi 1993). Sosio-onomastisesta näkökulmasta tarjoutuu mahdollisuus tutkia, millaisia tuloksia ulkoisilla vaikuttamisyrityksillä nimistöön on ollut. Onko ortodoksinen kirkko asettunut kielenhuoltajan rooliin edellyttäessään vanhempien eli kielenkäyttäjien noudattavan tiettyjä tapoja nimenvallinnassa?

Ortodoksien etunimistöistä on saatavana niukasti tutkimuksia. Niinpä Viljo Nissilän tutkimus *Suomen Karjalan ortodoksinen nimistö* (1976), Eero Kiviniemen *Rakkaan lapsen monet nimet* (1982) ja Iita Linta Maria

(1993) auttoivat työn alkuun. Koska työni valmistuminen kesti arvioitua kauemmin, ehti Eero Kiviniemi julkaista uuden tutkimuksensa *Suomalaisten etunimet* (2006) ja Minna Saarelma etunimiteoksen *Nimi lapselle* (2007), joista onkin ollut paljon hyötyä. Ortodoksisen kalenterin problematiikka avautui isä Mitro Revon artikkelista *Ortodoksia 35* -julkaisussa (1986).

Käytän tutkielmassa ensimmäisestä nimestä termiä **etunimi**, vaikka ristimänimi olisi yhtä sopiva. Muista etunimistä käytän nimityksiä **toinen** ja **kolmas nimi** tai **jälkimmäiset nimet**. **Kaimanimellä** tarkoitan kirjoitusasultaan täysin samoja etunimiä. Jos nimiasussa on eroja, mutta ne selvästi kuuluvat samaan **nimiperheeseen**, puhun nimen varianteista. Käytän **systeminimi**-käsitettä vain silloin, kun tarkoitan nimenvalinnassa tilannetta, että lapsen nimi on valittu selkeästi äänne- tai kirjoitusasultaan sopimaan vanhemman tai vanhemman sisaruksen nimeen. Nimi voi muuten kuulua johonkin toiseen luokkaan. Ortodoksinen kirkko käyttää pyhäksi kanonisoidusta ihmisestä termiä ”pyhä” tai ”pyhä ihminen” toisin kuin roomalaiskatolinen kirkko, joka puhuu ”pyhimyksistä”. Läntisen kulttuurin piirissä syntyneeseen ”pyhimykseen” liittyy mielikuva ylimääräisistä hyvistä töistä, jotka eivät kuulu ortodoksisen käsitykseen pyhistä. Osaltaan ”pyhimyksen” epäsuosioon on saattanut vaikuttaa johtimen halveksiva sävy.

(Jeskanen 1967.)

Valtaväestön nimipäiväkalenterin ja ortodoksien kalenterin pidän erossa nimittämällä ensiksi mainittua almanakaksi, joka tarkoittaa Suomen kielen perussanakirjan mukaan sekä kalenterin tähtitieteellisiä tietoja sisältävää kirjasta että vuosittaista kalenteriosan, katsauksia ja luetteloita sisältävää teosta.

1.3. Tutkimusaineisto

Tutkielmaa varten olen kerännyt 1900-luvulla kastettujen ortodoksilasten etunimiä Joensuun ortodoksisen seurakunnan metrikoista eli syntyneiden,

vihittyjen ja kuolleiden luetteloista. Aineistossa on 1 601 lapsen ensimmäiset etunimet, toiseksi annettuja nimiä on 1 015 ja kolmanneksi nimeksi annettuja 186. Kaikki lapset olen kirjannut vanhempineen nimien periytymisen tutkimista varten. Olen yhdistänyt perheet eri vuosien metrikoista niin, etteivät vanhempien etunimet tulisi lasketuksi useaan kertaan. Yhdistelyä on vaikeuttanut nimien kirjoitusasun vaihtelu vanhimmissa metrikoissa ja sen lisäksi tieto siitä, että avioparit ovat voineet olla täyskaimoja. Epävarmimmat tapaukset olen jättänyt erilleen, sillä kaikkia tietoja en ole pystynyt tarkistamaan. Yhteensä aineistossa on noin 7 000 etunimeä (lapset vanhempineen), joista ortodoksien ensimmäisiä nimiä on lähes 3 400. Tässä tutkielmassa keskityn lasten etunimiin.

Syntyneiden (oik. kastettujen) luetteloista olen jättänyt pois ortodoksiseen kirkkoon liitettyjen nimet, koska heitä oli aineistossa vain kymmenen, ja 1950-luvulta lähtien liitetyt on alettu kirjata erillisiin luetteloihin. Lisäksi kirkkoon liittäminen on usein tapahtunut vasta aikuisena, joten esimerkiksi kaksi v. 1934 liitettyä henkilöä oli syntynyt 1800-luvun lopulla.

Aineisto käsittää koko 1900-luvun siten, että otoksia on 27 vuodelta. Vertailtavuuden takia eri vuosikymmeniltä on yritetty poimia yhtä paljon nimiä, mutta jonkin verran määrät vaihtelevat kuten syntyvyyskin. Mukana ovat kuitenkin aina tasavuosikymmenet. 1920-luvulta alkaen nimet on poimittu viiden vuoden välein ja joitakin vuosikymmeniä on täydennetty vuosikymmenen alun parittomilla vuosilla. Näin toimien lasten etunimiä on kertynyt keskimäärin 150/vuosikymmen. Vuosisadan ensimmäiset metrikat on kirjoitettu venäjäksi, ja niitä onkin mukana vain kaksi eli vuosilta 1900 ja 1910. Näinä vuosina kastettiin yhteensä 76 poikaa ja 69 tyttöä. Suomenkielisiksi metrikat muuttuivat vuodesta 1919 alkaen.

Muitakin muutoksia metrikoissa oli tapahtunut. Vanhempien ikää tai syntymävuotta ei ole aina merkitty, mikä hankaloittaa samojen perheiden

löytämistä sekä vanhempien iän käyttämistä muuttujana tutkittaessa nimenvaihtoa. Yhdysmerkin käyttö moniosaisissa nimissä on horjunut 1940-luvulle asti. Aluksi lähes kaikissa kaksi- tai jopa kolminimisissä tapauksissa on nimien välissä yhdysmerkki: *Martti-Olavi*, *Yrjö-Eerik*, *Helmi-Saimi* (1925), *Anja-Maija-Eliina* (1931). Tutkimatta myöhempää nimenkäyttöä on vaikeaa arvioida, onko tarkoitus ollut ottaa käyttöön yhdysnimi. Tästä syystä tarkastelen ensimmäistä nimeä yksin etunimenä, enkä laske kaksi- tai useampiosaista yhdeksi yhdysnimeksi kuten Eero Kiviniemi teoksessaan *Iita Linta Maria*.

Tutkimusaineistoon kuuluu myös joitakin painettuja nimiluetteloita ja kirkkokalentereita. Karjalan Sivistysseura julkaisi vuonna 1930 *Karjalaisten nimioppaan* karjalaisten uusien kansallisten nimien valintaa varten, ortodoksinen aikakaus- ja kulttuurilehti *Aamun Koitto* julkaisi 1933 luettelon ortodoksisten etunimien suomalaistamiseksi, ja samalla asialla oli vielä vuonna 1952 rovasti Aleksanteri Kasanko *Nimi ja usko*-kirjassaan. Samana vuonna ilmestyi lisäksi pieni kirjanen *Pyhien muisto. Ortodoksiset nimipäivät ja parimia-, epistola- ja evankeliumilukujen rekisteri*.

Tutkielmaa varten tein kaksi kyselyä: toisella (liite 1) yritin selvittää nykyiseen nimenantoon liittyviä valintaperusteita perheen näkökulmasta ja toisella, papeille kohdistamallani (liite 2) halusin selvittää, millainen käsitys heillä on ortodoksisen nimiperinteen säilymisestä. Seurakuntalaisille suunnattu kysely julkaistiin Joensuun ja Taipaleen seurakuntien tiedotuslehdessä *Ortodoksisessa seurakuntaviestissä 1/2004*. Tulokset jäivät suppeiksi, eikä niistä voi tehdä suuria yleistyksiä, mutta ne toimivat esimerkkeinä. Kyselyyn vastasi 10 seurakuntalaista, joilla oli lapsia 18, lapsenlapsia 5 ja omia sisaruksia 34. Selvittääkseni kirkon käsitystä nimenantoperinteen säilymisestä haastattelin kahta pappia, joilla kummallakin on useiden vuosikymmenten kokemus samasta seurakunnasta.

2. ORTODOKSIEN NIMIKÄYTÄNTÖ

2.1. Yksi etunimi pyhän esikuvan mukaan

Vuosisadan alussa ortodoksilapsella oli yksi etunimi; pojan nimi saattoi olla *Feodor* tai *Pauli* ja tytön *Marfa* tai *Aleksandra*. Nimet perustuiivat aikaisemmin eläneen arvostetun kirkon jäsenen, pyhäksi kanonisoidun ihmisen nimeen. Vaikka sata vuotta myöhemmin samassa seurakunnassa syntynyt poika voikin olla nimeltään *Jasper Joona Mikael* ja tyttö *Rosa Susanna Emilia*, yksinimisyys on edelleen säilynyt vahvana mielikuvana ja sitä pidetään vielä yleisesti ortodoksisen kirkon perinteeseen kuuluvana. Toinen nimenvallinnan periaate eli se, että etunimi annetaan jonkun pyhän henkilön mukaan, on jo hämäämpi. Näyttääkin siltä, että suomalaisuus on ollut tärkeä nimenvallintaperuste myös 1900-luvun ortodoksi-perheissä: lapselle on valittu nimi vaikka kalenterin ulkopuolelta, jos on siltä tuntunut ja nimeä on täydennetty kirkollisemmalla toisella etunimellä. Tässä tutkielmassa tarkastelen, millaisia etunimiä Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa on annettu lapsille viime vuosisadalla, kuinka yksinimisyyden perinteelle on vuosikymmenien kuluessa käynyt ja kuinka kirkon opetus nimenvallinnasta on toteutunut. Muut nimenvallinnan perusteet jätän vähemmälle.

E erityisesti ortodoksien etunimiä ja nimenvallintaa on tutkittu vähän. Viljo Nissilän, Kustaa Vilkunan, Eero Kiviniemen ja Pentti Lempiäisen henkilönimitutkimuksista löytyy kuitenkin välineitä myös ortodoksien nimistön tutkimiseen. Ilman Vilkunan etymologista tutkimusta jäisi kuva nimien pyhistä esikuvista vajaaksi ja varmaankin osittain virheelliseksi. Ortodoksinen kirkkokalenteri perustuu vielä nykyäänkin pyhien muistopäiviin. Nimipäivien vieton sovittaminen kalenteriin on synnyttänyt monenlaista keskustelua. Kalenterin problematiikkaan on paneutunut muun muassa isä Mitro Repo.

Ortodoksien nimenantoa voi tarkastella nimistötieteen kysymyksenä tai teologisesta näkökulmasta. Joensuun ortodoksinen seurakunta on

tutkimuskohteena mielenkiintoinen. Se on perustamisestaan alkaen ulottunut maaseudulle, laajimmillaan 17 pitäjän alueelle, ja potentiaalista alusta alkaen työntekijäpulaa. Koko seurakunnan alueella ortodoksit ovat eläneet luterilaisten joukossa ja niinpä seka-avioliitot ovat olleet hyvin tavallisia. Siirtokarjalaisten sijoittuminen Joensuuhun ja muihin seurakunnan kuntiin näkyi nimistössä jonkin aikaa, mutta yhtä vikkelaasti kuin kantaväestö alkoivat karjalaisetkin uudistaa nimistöään. Asetelma tarjoaa siten mahdollisuuden myös aineiston sosio-onomastiseen tarkasteluun.

2.2. Nimenanto-ohjeita

Ortodoksisessa kirkossa kaste ja nimenanto ovat kaksi erillistä toimitusta. Kasteesta lapsesta tulee ortodoksisen kirkon ja seurakunnan jäsen; alkukirkon aikana tämä koski myös aikuista. Nimenanto tulisi toimittaa kahdeksantena päivänä lapsen syntymästä. Käytäntö periytyy juutalaiseen tapaan ympärileikata poikalapset kahdeksantena päivänä syntymästä, jolloin lapsi sai myös nimen.

Aikaisemmin sekä nimenanto että kaste on toimitettu kirkossa. Nykyään kaste ja nimenanto tapahtuvat samassa tilaisuudessa yleensä kotona. (Sidoroff 1979: 209, 216.) Vuoden 1686 kirkkolaissa, joka koski siis koko maata, oli määräys, että lapsi oli kastettava viimeistään 8. päivänä syntymän jälkeen. Määräaika poistettiin v:n 1869 kirkkolaista. (Kiviniemi 1982: 127.)

1900-luvun alun kokouspöytäkirjoista ja ortodoksilasten opetusta koskevista asiakirjoista voi lukea, että mahdollisuudet saada opetusta omassa uskonnossa olivat kirjavat. Niinpä nimenantoonkin liittyvän perinteen siirtäminen lienee jäänyt enimmäkseen vanhempien ja lapsen kastaneen papin tehtäväksi, ja vasta myöhemmin uskonnon opettajien ja oppituntien määrän kasvaessa avuksi ovat tulleet oppikirjat ja koulut. Erillisiä nimenvaihtoa käsitteleviä oppaita on julkaistu muutamia, mutta ne ovat hyvin suppeita ja liittyvät lähinnä nimien ja nimiasujen kansallistamiseen.

Koska perinnettä tarkastellen nimi on jokaisen ortodoksin yhteys omaan kirkkoonsa, selvitän lyhyesti, mitä muutamat oppikirjat opettavat nimestä. Erkki Piironen julkaisi vuonna 1954 ortodoksisten nuorten kerhotoimintaa varten opaskirjan *Pyhitetyssä kodissa*, joka otettiin käyttöön 1980-luvulla myös peruskouluissa. Opas paneutuu nimen antamiseen (ks. mts. 23–25) perusteellisemmin kuin mikään muu tarkastelussa olleista oppikirjoista tai oppaista.

Melko perusteellisesti nimenantoa ja nimenant juhlaa selittää 1965 julkaistu Dimitri Tarvasahon keskikouluille ja seminaareille suunnattu oppikirja *Ortodoksisen kirkon pyhät toimitukset*. Sen mukaan lapselle annetaan nimi kahdeksantena päivänä Jeesuksen esimerkkiä seuraten ja nimenannossa käytetään »kirkkokunnassamme hyväksyttyä ortodoksista ristimänimiopasta. Tässä oppaassa nimet ovat kansallisessa asussa, mutta oppaasta saadaan myös tietää, mikä on ollut alkuperäinen nimi ja kuka on ollut sen kantaja.» (Tarvasaho 1965: 105.) Tarvasaho viitaa Kasangon *Nimi ja usko* -oppaaseen. Lisäksi oppikirjassa selitetään pyhän esikuvan merkitystä ja tehtävää lapsen elämässä.

Ortodoksisen uskonnon oppikirjat ovat olleet nimiperinteestä lyhytsanaisia. Ortodoksisen uskonnon peruskoulun oppikirjasarjassa on kasteen yhteydessä (ks. Railas 1980: 92) lyhyt maininta nimiperinteestä. Yhtä lyhytsanainen on *Uskonoppi. Ortodoksiaa lukiossa* -oppikirja (Railas 1991: 88): »Kirkon perinteen mukaan nimen antaminen tapahtuu kahdeksantena päivänä syntymästä, mutta meidän oloissamme yleensä nimi annetaan toimituksessa, joka edeltää välittömästi kastetta. Näin korostuu, ettei kastettava ole nimetön yksilö, vaan määrätty henkilö, ja toisaalta sekin, ettei kaste sinänsä ole nimen anto.»

Uusimmassa ortodoksisessa uskontokirjassa lapsen nimeä käsitellään 1. ja 2. luokan kirjassa *Sofian elämää* ja myöhemmin kasteen sakramentin yhteydessä 3. ja 4. luokan oppikirjassa. *Sofian elämää* -kirjassa ortodoksinen nimenanto- ja nimipäiväperinne selitetään luvussa Taivaallinen esirukoilija (Kantonen - Tajakka, 2005: 36). Samalla kerrotaan, että lapsi saa nimensä 8. päivänä syntymästään. Samasta asiasta muistuttaa 3. ja 4. luokan oppikirja (Huurinainen-Kosunen ym. 2005:

173), muttei enää mainitse yhden nimen perinnettä tai sitä, että nimi annetaan pyhän ihmisen mukaan.

Vaeltaja-niminen oppikirja, joka käsittelee kaikkia maailman uskontoja ja joka on yksi uusimmista uskontokirjoista, kuvaa ortodoksin elämäntapaan alkua seuraavasti (s. 160): »Kun lapsen syntymästä on kulunut kahdeksan päivää, kotona on nimenantojuhla. Lapsi saa nimensä jonkun pyhän ihmisen mukaan. Tästä pyhästä tulee lapsen suojeluspyhä.» Oppikirjassa ei mainita, mille luokille se on suunnattu.

Nimien suomalaistamisen vuoksi koettiin eri tahoilla tarpeelliseksi koota ja julkaista nimioppaita. Vuonna 1918 *Aamun Koitto* kustansi 48-sivuisen oppaan *Nimiluettelo, sisältäen kr.kat. kirkkokalenterissa esiintyvät sekä miesten että naisten nimet*. Vuonna 1933 julkaistiin *Aamun Koitossa* »Ehdotus ristimänimien suomalaistuttamiseksi», jonka oli laatinut ristimänimien kansallistuttamiskomitea. Ehdotus jäi vahvistamatta virallisesti. Karjalan sivistysseuran julkaisema *Karjalaisten nimiopas* karjalaisten uusien kansallisten suku- ja ristimänimien valintaa varten ilmestyi 1930. Suomalaisuuden Liitto julkaisi puolestaan Hannes Tepon toimittaman *Itäkarjalaisten nimioppaan* vuonna 1942. Kymmenen vuotta myöhemmin ilmestyi Aleksanteri Kasangon toimittama *Nimi ja usko*, jonka tekijä toivoi sovittavan ortodoksisen kirkon ristimänimiä koskevat perinteet nykyolojen vaatimuksiin. (Repo 1986: 94–95.)

Nimilain mukaan lapselle saa antaa enintään kolme etunimeä. Nimilautakunta on ottanut vuonna 1991 väestörekisterille lähettämässään kirjeessä kantaa yhdysnimien määrään. Lautakunnan mukaan useiden yhdysnimien antamista ei voida pitää kotimaisen nimikäytännön mukaisena, joten etunimi *Sari Eeva-Liisa Iida-Maria* ei ole mahdollinen, vaikkei nimilaissa olekaan ehdotonta kieltoa, joka estäisi useamman yhdysnimen käytön. (Kangas 1998: 4.)

Lapselle on annettava sellainen etunimi, joka ei ole sopimatonta eikä aiheuta lapselle haittaa. Sopivuuden määrittelyä on ehditty hakea jo Euroopan ihmisoikeustoimikunnasta, joka perusteli päätöstään lapsen edun periaatteella. Ihmisoikeustoimikunnan mielestä suomalaisvanhempien kehittäminen etunimi *Ainut Vain Marjaana*, jota lääninhallitus ja

korkein hallinto-oikeuskin olivat pitäneet kotimaisen nimikäytännön vastaisena, ei ollut sopiva lapsen etunimeksi. Päätöksessä on käytetty etunimen englanninkielistä käännöstä ”The One and Only Marjaana”. Myöskään *Shabba Syysmyrsky* -nimeä ei ole hyväksytty etunimeksi. Sitäkin on pidetty kotimaisen nimikäytännön vastaisena. Ihmisoikeustoimikunnan mukaan viime kädessä yhteiskunta ratkaisee etunimen sopivuuden, eivät lapsen vanhemmat. Oikeusistuimet joutuvat joskus pohtimaan myös uskonnollisten nimien sopivuutta. Kankaan mukaan ylikorostunut hurskaus näkyy lähinnä nimenmuutoshakemuksissa. Naishenkilö, joka halusi etunimekseen *Jeesus* ja sukunimekseen *Kristus*, ei saanut nimiään vaihdetuksi, vaikka nimet ovatkin suosittuja Etelä-Euroopan maissa, miesten niminä. Esimerkkeinä sopimattomista ja kiusallisista nimistä on mainittu *Pontius Pilatus* ja *Judas*, joiden antaminen lapselle tuskin juolahtaisi kristillisen kirkon piirissä kenenkään mieleen. (Kangas 1998: 8–9.)

Jos lapsen vanhemmat ovat avioliitossa lapsen syntyessä, he molemmat ovat lapsen huoltajia ja siten heillä on yhdessä oikeus ehdottaa lapselle rekisteriin merkittävää nimeä (Kangas 1998: 3). Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen nimestä äiti päättää yksin, ellei yhteishuoltajuudesta ole sovittu. Jos lapsen äiti kuuluu lapsen syntyessä uskonnonvapauslain tarkoittamaan uskonnolliseen yhdyskuntaan, lapsen vanhemmat voivat nykyään ilmoittaa halutessaan lapsen nimen suoraan maistraatille. Tavallisempaa on kuitenkin, että lapsen etunimi ilmoitetaan ensin kasteessa seurakunnalle, joka selvittää nimen lainmukaisuuden ja tekee ilmoituksen väestötietojärjestelmään. Maistraatin toimivaltaan kuuluu ensiasteen viranomaisena tehdä päätös, voiko ehdotettua nimeä pitää lainmukaisena. (Kangas mts. 3–4.)

2.3. Ortodoksinen kalenteri

Vanhin Suomessa kokonaisuena säilynyt pyhimyskalenteri sisältyi *Codex Aboensis* -nimiseen lakikäsikirjoitukseen. Latinankielinen, dominiikaninen kalenteri saatiin painettuna vuonna 1488 *Missale Aboensik-*

sessä, ensimmäisessä Suomea varten painetussa kirjassa. Kalenterissa lueteltiin 136 pyhimystä ja heidän muistopäivänsä. Mikael Agricola julkaisi suomenkielisen, niin sanotun ikuisen kalenterin v. 1544 rukouskirjansa alussa. Nimistö seurasi kirkon keskiaikaista perinnettä, mutta oli suppeampi kuin *Missale Aboensiksen*. (Lempiäinen 1999: 9.)

»Ortodoksisen kirkon nimipäiväkalenteri poikkeaa maassamme yleisesti käytössä olevasta kalenterista. Kalenterin erilaisuus pohjautuu kirkon vanhaan perinteeseen, jonka mukaan vuoden jokainen päivä on omistettu jonkun pyhän ihmisen muistolle», todetaan *Ortodoksisen kalenterin* (2008: 226) esittelyssä. Kalenterista on ilmestynyt 114. vuosikerta 2007.

Ensimmäinen suomenkielinen ortodoksinen kirkkokalenteri julkaistiin 1893. *Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan Kalenterissa* päiväkirjaosan jälkeen oli painettu kaksiosainen nimiluettelo Miesten nimet ja Naisten nimet. Luetteloa voi pitää eräänlaisena nimipäiväkalenterina, sillä siinä oli annettu kreikan-, latinan- ja venäjänkielisten pyhien henkilöiden nimivarianttien rinnalla myös yleisimmät käytössä olevat suomen- ja karjalankieliset variantit. (Repo 1986: 94.) Jostain syystä vastaavaa luetteloa ei kuitenkaan enää ollut vuoden 1901 kalenterissa.

Kerhotyöhön tarkoitettussa oppaassa *Ortodoksinen kalenteri – pieni suurteos* Heikki Makkonen (1979) selvittää nykykalenterin rakennetta ja tehtäviä. Kalenterin alkulehdet sisältävät vuosipäivyriensä lisäksi kirkollista tietoutta paaston ajoista, vainajain yleisistä muistopäivistä ja niistä vuodenaajoista, jolloin ortodoksisessa kirkossa ei vihitä avioliittoon ilman erikoislupaa. Toisen osan muodostaa varsinainen kalenteriosa. Viikonpäivien kohdalla on mainittu kirkolliset juhlapäivät, kunakin päivänä muisteltavan pyhän nimi, raamatun tekstijaksot ja nimipäiväänsä viettävien nimet. Kalenteria oltiin tarkistamassa juuri oppaan ilmestymisen aikoihin, joten Makkonen muistuttaa lukijoille, ettei »nimipäiväkalenteri ole vielä lopullisessa muodossaan. Joitakin tavallisia nimiä siitä vielä puuttuu, mutta lähitulevaisuudessa tämäkin epäkohta korjautune. Nyt olisi tärkeää se, että ortodoksit alkaisivat entistä määrätietoisemmin viettää nimipäiviään oman kalenterinsa mukaan.

Toivottavaa niin ikään olisi, että jokainen myös tietäisi oman nimensä kantanimen ts. sen pyhän nimen, josta oma nimi on johdannainen ja joka samalla on ao:n taivaallinen esirukoilija.» Kalenteri sisältää vielä tietoa kirkon hallinnosta, seurakunnista ja järjestöistä. Viimeistä osaa Makkonen nimittää »sekalaisten asiain osastoksi». Sieltä selviävät kansainvälisen toiminnan yhteystiedot, kirkon tapahtumakalenteri ja nimipäiväluettelo, joka on laajempi kuin varsinaisessa kalenteriosassa mainitut nimet. Vuonna 2004 kalenterin nimipäiväluettelossa on lueteltu muisteltavia pyhiä, jotka on siis mainittu kalenteriosassa, yhteensä 566, joista miespyhiä on 413 ja naispyhiä 153. Näiden lisäksi tulevat varsinaiset nimipäivänimet.

Vuoden 1979 nimipäivä uudistus, josta Heikki Makkonen puhui, käynnisti itse asiassa koko kalenterin tarkistustyön. Mitro Revon mukaan (1986: 93) nimipäiväalio-osa oli otettu käyttöön yllättäen. Ortodoksisen kalenterin epävirallinen nimipäiväluettelo oli tullut julkisuuteen jo vuonna 1974, jolloin Yleisradio oli ottanut tavakseen mainita suomalaisen nimipäiväkalenterin nimien ohessa myös ortodoksisen kalenterin nimiä. Yleisradion johtaja Eino S. Repo oli saanut nelisivuisen nimipäiväluettelon Yleisradion käyttöön metropoliitta Johanneksen sihteeriltä. Luettelon laatija on jäänyt tuntemattomaksi. Radiossa alkaneen käytännön vuoksi Heikki Makkonen oli tiedustellut piispainkokoukselta, »onko mahdollista saada ortodoksiseen nimipäiväkalenteriin tiettyä yhtenäisyyttä ja järjestelmällisyyttä». Samassa yhteydessä Makkonen oli esittänyt kokoukselle laatimansa nimipäiväluettelon.

Ortodoksisen kirkon nimikeskustelu ei ollut uutta ja yllättävää, olihan sitä käyty lähes yhtä kauan kuin omaa kalenteria oli julkaistu. Pastori Tapani Repo kävi kirjeenvaihtoa nimiongelmasta arkkipiispa Paavalin kanssa *Nimi ja usko* -kirjan ilmestymisen jälkeen. (Mitro Repo 1986: 95.) Repo on siteerannut kirjeenvaihtoa arkkipiispan luvalla. Arkkipiispa vastaa 8.9.1959 päivätyssä kirjeessä Tapani Revolle:

Nimi ja usko on vain eräs ratkaisu nimikysymykseen, jolla ratkaisulla on se hyvä puoli, että kaikki ullat ja ulput voivat löytää oman vastineensa pyhien luettelosta. Onhan niin, ettei suinkaan ole asianomaisten syytä, että vanhemmat eivät ole osanneet antaa heille klassillista nimeä. Kenen

on siis syy! Ilmeisesti syy on siinä, ettei meillä ole selkeästi ja johdonmukaisesti nimiasiaa selvitetty eikä käytäntöön sovellettu. Näin on menetetty kalliita vuosikymmeniä ja lopputulos on se, että nyt on lähes kokonaan kadotettu nimiasiaassa kirkollisuuden tajunta. On kasvatettu pappispolvia, joilta puuttuu kirkollisuuden tajunta niin nimiasiaassa kuin monessa muussakin: he itse kantavat epäkirkollista nimeä ja antavat lapsilleen mitä sattuu usein luterilaisuudesta kääntynyt äiti ehdottamaan...
... Suostun puolestani ehdotukseesi, että klassillisten nimien vastineiksi tulevat vain

1. *karjalaiset* lähinnä *foneettiseen yhtäläisyyteen* perustuvat vastineet ynnä
 2. tietenkin eräät *yleissuomalaiset vastineet*, kuten *Johannes, Lauri* yms. Kuitenkin varmaan pian huomaamme, eteen tulee
 3. *rajatapauksia* sekä
 4. eräitä sellaisia nimiä, joilla voidaan katsoa olevan kirkkokunnassamme *jo vakiintunut vastine*, esim. *Armas = Agapios* yms. (Siis ensisijassa semanttiset 'vakiintuneet' kytkenät, ei täysin mielivaltaiset kuten *Heikki = Theodoros*. M. Revon kommentti. Kursivointi Revon.)
- Näin tämäkään linja ei ole aivan yksinkertainen noudatettavaksi, mutta ehkäpä tästäkin pulmasta selviämme. (Mitro Repo 1986: 95–97.)

Kirkkokalenterin tarkistustyö käynnistyi, kun rovasti Mikael Kasanko lähetti piispoille kesällä 1981 kirjeen kalenterissa havaitsemiensa puutteiden takia. Hän kiinnitti huomiota liturgisiin epätarkkuuksiin ja virheellisyyksiin sekä etunimiongelmaan. Samalla hän esitti tulokset yksityisluonteisesta tutkimuksestaan, jossa hän tarkasteli Helsingin seurakunnassa vuosina 1977–80 kastettujen seitsemänsadan lapsen nimiä. Piispainkokous asettikin toimikunnan valmistelemaan tarkistusta. Toimikuntaan kuuluivat puheenjohtajana piispa Aleks, rovasti Mikael Kasanko ja kalenterintekijä, kirkkoherra Heikki Makkonen. Tietämättä Kasangon tekemästä aloitteesta professori Igor Vahros oli ryhtynyt omatoimisesti tarkistamaan ja vertaamaan suomalaista kirkkokalenteria muun muassa vastaavaan venäläiseen. Kun Vahroskin kääntyi kirjeitse arkkipiispan puoleen, päätettiin perustaa erityinen kirkkokalenterin uudistamistoimikunnan työvaliokunta. Siihen kuuluivat piispa Aleks, Igor Vahros, Mitro Repo ja sihteerinä ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvoston toimitussihteerinä Lea Siilin. Työvaliokunta sai työnsä valmiiksi keväällä 1984. (Repo 1986: 91–92.)

Uudistusehdotukset koskivat sekä kalenterin liturgista osaa että alioosaa, joka sisältää tiedot nimipäivistä. Revon mielestä ortodoksista nimipäiväkalenteria ei erillisenä pyhien kalenterista erotettuna kalenterina voi ollakaan. Siten esimerkiksi tiedotusvälineissä olisi ennen ortodoksisen kalenterin nimien luettelemista mainittava sen pyhän ihmisen nimi, jonka muistoa kulloinkin vietetään. (Repo 1986: 113–114.)

Kirkkokalenteri toimii nykyortodoksin oppaana myös nimenannossa. Nimikäytäntöä selittävä teksti on lisätty kalenteriin tosin vasta 1980-luvulla, kalenterin revisiotoimikunnan esityksestä.

3. PYHÄT ESIKUVAT

3.1. Pyhän Nikolaoksen kultti

Kun neljännen vuosisadan lopulta oli tullut kirkollisesti viralliseksi tavaksi nimetä lapsia tunnettujen pyhimysten mukaan, pyhän *Nikolaos Myralaisen* (k.n. 350 jKr.) kultti kehittyi kreikkalaisessa maailmassa voimakkaasti 5. - 9:nneillä vuosisadalla ja alkoi tunkeutua myös nimistöön. (Nissilä 1956: 232< Karl Meisen: Nikolauskult und Nikolausbrauch im Abendlande, Dusseldorf 1931, s. 334 - 338.)

Pyhän *Nikolaos Myralaisen* kotimaakunnassa Vähän Aasian Lyykiassa *Nikolaus*-nimi ei näytä levinneen esikristillisellä ajalla paljonkaan. Apostolien teot (6:5) mainitsee yhden antiokialaisen *Nikolaos*-nimisen käännyntäisen, ja vasta 400-luvun alusta nimeä tavataan jonkin verran kristityillä lyykialaisilla. Kaikkialla katolisessa maailmassa puhuttiin Myran pyhimyksestä 800-luvulla, ja nimi alkoi yleistyä aluksi kreikkalaisessa maailmassa. 1000-luvun alussa *Nikolaus*-nimeä annettiin jo talonpoikaislapsillekin. (Nissilä 1956: 232.)

Nikolaus kulkeutui Suomeen kahta eri reittiä. Nimi tuli 1100-luvulla tunnetuksi Ruotsissa, josta se tuli Suomeen ensimmäisen ristiretken jälkeen. Toista reittiä *Nikolaus* tuli Saksasta hansakauppiaiden mukana ainakin jo 1200-luvulla. (Nissilä 1956:237.) Matti Jeskanen (1978:11) mainitsee, että 1400-luvulla Käkisalmissa oli *Nikolaoksen luostari* ja Sortavalassa *Nikolaoksen kirkko*. Ortodoksisen kirkon perinteeseen kuuluu nimetä myös kaikki kirkot ja rukoushuoneet pyhän esikuvan mukaan. Joensuun ortodoksisen seurakunnan pääkirkko on nimeltään *Pyhän Nikolaoksen kirkko*.

Jeskasen mukaan (1978:11) pyhä *Nikolaos* oli keskeinen myös karjalaisessa legendaperinteessä: ”Esimerkiksi salmilaisessa satu- ja legendajulkaisussa, jossa on 14 pyhiin ihmisiin liittyvää legendaa – näistä

yhdeksässä esiintyy pyhä *Miikkula*. Nimi näyttää olleen enne: kreikan *Nikolaos* merkitsee ´kansanvoittaja´.”

Nikolaus päivättiin pyhimyskalenteriin vasta v. 1488, ja hänen muistopäiväkseen tuli 6. joulukuuta. (Nissilä 1956: 239.) Keskiajan suomalaisesta *Nikolaus*-nimistöstä pääsivät asiakirjoihin lähinnä viralliset ruotsalais-saksalaiset muodot, vaikka täysnimen rinnalla ovat olleet tunnettuja myös *Nikola*, *Nikula*, *Nikles*, *Niklis*, *Niles*, *Nilis*, *Niiles*, *Niilis*, *Nils*, *Nikki* ja deminutiiviset *Nikko*, *Niko* ja *Niku*. Myös nimen hypokoristiset Claus-muodot tunnetaan laajalti. (Nissilä 1956: 238, 234.) Nykyään käytössä olevan ortodoksisen kalenterin mukaan 6. joulukuuta viettävät nimipäiväänsä *Nikolai*, *Niko* ja *Niilo*.

3.2. Muita pyhiä

Alkukirkossa on sanottu pyhiksi kaikkia, jotka uskoivat Kristukseen ja olivat rukous- ja sakramenttiyhteydessä toisiinsa. Liturgisessa käytössä nimitys on säilynyt esimerkiksi loppusiunauksessa »pyhien isiemme esirukouksien tähden Herra Jeesus Kristus, meidän Jumalamme, armahda meitä». Ahtaammassa merkityksessä pyhällä ihmisellä tarkoitetaan seurakunnan jäsentä, jota kunnioitetaan Jumalan läheisyydessä olevana puoltajana. Kirkko voi julistaa ihmisen pyhäksi, eli kanonisoida hänet, jos tämä on saanut osakseen kansan kunnioituksen elämäntavoillaan, kilvoittelullaan ja ihmeteoilla, joista kaikista kirkon on saatava näyttöä. (Kasanko 1979: 295.)

Kasanko jakaa pyhät 14 ryhmään sen mukaan, kuinka he ovat eläessään maan päällä täyttäneet kutsumuksensa Pyhän Hengen vaikutuksesta. Vanhan Testamentin ajoilta mainitaan patriarkat (*Athanasios*, *Germanos*), esi-isät (*Isaakios*, *Eleasar*) ja profeetat (*Elias*, *Miika*). Heitä seuraavat apostolit (*Markus*, *Matteus*), esipaimenet (*Nikolaos*, *Metrofanos*) ja apostolienvertaiset pyhät (*Konstantinos*, *Helena*). Suurimman pyhien joukon muodostavat erilaiset marttyyrit (*Leonidas*, *Irene*). Lisäksi on pyhittäjiä (*Ksenia*, *Sakarias*), hurskaita (*Elisabet*,

Simeon) ja omaa voittoaan pyytämättömiä (*Panteleimon, Damianos*). (Kasanko 1982: 136; 1979: 297; kursivoidut nimet ovat kirjoittajan lisäyksiä *Nimi ja usko* -kirjasta.) Kasanko on maininnut *Nimi ja usko* -kirjassa yhteensä 474 miespyhää ja 200 pyhää naista muistopäivineen, joten samana päivänä voi olla useiden pyhien muistopäivä.

Jo kristinuskon alkuaikoina oli tapana antaa lapselle uusi nimi, kun hänet otettiin kasteessa seurakunnan yhteyteen. Tällöin valittiin mielellään apostolien tai jälkiapostolien ajan pyhimysten nimiä. Näin haluttiin kunnioittaa heitä, pyytää heidän esirukouksiaan ja suojaansa, mutta samalla toivottiin, että kastettava seuraisi elämässään suurta esikuvaansa. Katolisessa maailmassa nimikkopyhimyksen valitsemisesta kehittyi nimipäivänvietto. (Nissilä 1956: 229.)

Apostoli *Simon* sai Jeesukselta lisänimen *Pietari (Petros)* eli hepreaksi *Keefas* 'kallio'. Apostoli *Saulus* taas otti itselleen uudeksi nimekseen *Paavalin*. Alkoi tulla tavaksi, että kristinuskoon kääntyneet ottivat entisen pakanallisen nimen sijaan tai sen lisäksi uuden, kristillisen nimen. Kun kristityksi oli tapana kastaa pääsiäisenä paaston jälkeen, katekumeenit (= opetettavat) ilmoittivat piispalle puolipaastossa, minkä nimen he itselleen haluavat. Kuitenkin kolmen ensimmäisen vuosisadan ajalta hautakirjoituksista näkee, että kristityt käyttivät uusien nimien ohessa myös entisiä nimiään. (Aamun Koitto 3/1933.)

Kansallisuusaatteen myötä oli virinnyt keskustelu yhden nimen käytännöstä ainakin paikallisesti. Suomalaisuus herätti keskustelua myös pyhien esikuvien ja heidän vierasperäisten nimiensä käyttämisestä etuniminä. *Aamun Koitto* (3/1933) julkaisi pastori A. Ryttyläisen kirjoituksen »Sananen ristimänimien käytöstä», jossa kirjoittaja suoraan ilmaisee mielipiteensä perinteestä:

”Suomalaissyntyisen lapsen nimeksi on kirkkomme hallinnon viimeisten määräysten mukaan annettava joko kalenterissa löytyvä vieraskansallinen, hebrealainen, kreikkalainen, venäläinen tai niistä nimistä muunnoksina väännetty nimi. Tämä sanotaan johtuvan kirkon perinäishengestä, joka tässäkin kohtaa rohkenee olla »pyhä». Ja kuitenkin kun luo katseensa noiden kirkon silmissä korkeassa kurssissa olevien nimien puoleen ja syventyy niiden henkeen, huomaa niistä usean olevan

lähtöisin noiden vieraiden kansojen mytologiasta – jumaltarustosta. Useat tällaisista alkuperistä lähteneet nimet ovat jonkun nimeä kantaneen hurskaan ihmisen hyvän elämän kautta kohonneet pakanuudesta kristilliseen käyttöön, vieläpä kohonneet kurssissaankin. Mikä näinollen olisi esteenä, ettei meidän mytologiastamme ja Kalevalasta otetut nimet voisi elämäkäytössä niin yleviksi muodostua, että kelpaisi rinnastaa jonkun Olympiaksen, Hermeksen, Hippolytoksen t.m.s. nimen rinnalle hyvänsä. Ei kai Herralla seurakuntaa perustaessaan ja Hänen apostoleillaan liene ollut omaa nimiluetteloa, jota saatiin käyttää yksinomaan vain seurakunnan kastetilaisuuksissa.”

Ryttyläinen viittasi kirjoituksessaan myös ristimänimien käyttöä koskevaan »äskettäin annettuun kiertokirjeeseen», joka ahdisti seurakuntien papiston pakkopaitaan. Äärimmäisessä tapauksessa Ryttyläisen mielestä ohjeistus voisi aiheuttaa kohtalokkaan ristiriidan vanhempien ja papin välillä. Hän uskoi suomalaistenkin nimien muuttuvan hyvällä ja hurskaalla elämällä sointuisiksi ja kirkon elämään sopeutuviksi. Lopuksi hän vielä huomautti, ettei »ole suinkaan kaikkien uutuus-nimien ihailija eikä tahdo sanoa sitä, etteikö rajoitelmat välistä olisi paikoillaankin – —».

Aamun Koitto -lehti (3/1933) jatkoi kirjoituksen jälkeen vastineella ja palautti lukijoiden mieleen rovasti Sergei Okulovin aikaisemmin kirkkokalenterissa julkaistulla kirjoituksella sen, kuinka vanhasta perinteestä oli kysymys: »Johannes Krysostomos (Homilia 21 in Genesis) ja Theodoretos, samoin kuin eräs sangen vanha kirkolliskokouksen sääntö kehoittivat antamaan kasteessa marttyyrien ja muiden pyhien ihmisten nimiä eikä ’maallisia nimiä’. Eusebiuksen jälkeisillä historian kirjoittajilla löytyykin lukuisia todistuksia siitä, että kristityt niinä aikoina sillä tavoin juuri menettelivätkin (Socrat. II, 2 etc.).»

Lehti myöntää, että kirkon tunnustamat periaatteet ja oikea käytäntö nimiasiassa eivät ole vielä löytäneet toisiaan: »Nämä kaksi periaatetta: oikeus kansalliseen, s.o. omakieliseen nimeen ja vanhempien oikeus nimen valitsemiseen lapselleen on epäilemättä tunnustettava, eikä ortodoksinen kirkkomme ole niitä missään kieltänyt. – – Mutta pyrkisämme näihin oikeuksiin emme saa unhoittaa kolmatta periaatetta, johon epäilemättä kirkolla on täysi oikeus kastaessa lapsia. Tämä on kirkkomme ikivanha hyvä tapa antaa lapsille marttyyrien ja pyhien ihmisten nimiä.» (Aamun Koitto 3/1933.)

4. JOENSUUN ORTODOKSIT NIMIEN VALTA- VIRRASSA

4.1. Suomalaiset ja raamatullisia nimiä

Ovatko jotkin nimet ortodoksisempia kuin toiset? Onko olemassa erityisesti ortodoksisia nimiä vai vain kaikkien käyttämiä raamatullisia tai kristillisiä nimiä? Edellä on useasti viitattu siihen, että ortodoksisen perinteen mukaan lapsen nimellä pitäisi olla pyhä esikuva. Jos tämä otetaan yhdeksi kriteeriksi määrittelyyn, olisi jokainen ortodoksin käyttämä nimi voitava palauttaa pyhään henkilöön. Ongelma syntyy, jos ja kun pitää rajata, millaiset nimet ovat vielä tunnistettavissa statukseltaan uskonnollisiksi, millaiset ovat niin suomalaistuneita, ettei niitä voi pitää Raamatun esikuviin tai pyhiin henkilöihin viittaavina. Eero Kiviniemi (1982: 148) mainitsee esimerkkeinä tällaisista *Matin*, *Pekan* ja *Jussin*. Hän käsittelee raamatullisina niminä vain nimiä, jotka on pyritty säilyttämään vanhassa asussaan tai lähellä sitä: *Ismael*, *Jafet* ja *Samuel*. Toisaalta uudelleen muotiin tulleet vanhahtavat nimet kuten *Mikael* ja *Samuel* on voitu valita nimeksi jonkin muun syyn kuin nimien uskonnollisuuden vuoksi.

Ortodoksien nimenantoa tutkiva on, jos mahdollista, vieläkin pulmallisemman tilanteen edessä. Nimenvallintaa on ohjannut kirkon opetus. Kansallisuusaate ja suuret yhteiskunnalliset muutokset aiheuttivat paineita; ohjattiin toisaalta noudattamaan vanhaa perinnettä ja toisaalta uudistamaan nimistöä. Jos vanhemmat valitsivat poikansa nimeksi, siksi yhdeksi ainoaksi, *Matin*, eikö se siis olisi ollutkaan perinteen mukainen?

Viime vuosisadan alun joensuulaiset ortodoksivanhemmat eivät selvästikään halunneet kokonaan hylätä kirkon ohjetta antaa lapselle nimi, jolla on pyhä esikuva, vaan pyysivät saada antaa sen rinnalle toisen kansallisen nimen. Ilmeisesti kirkon halu säilyttää myös yksinimisyyden periaate johti osaltaan laatimaan julkaistut nimiluettelot ja oppaat, joihin

oli kerätty käytössä olleiden ja kirkkokalenterissa julkaistujen pyhien nimiä suomalaistetussa muodossa. Suomalaistaminen tapahtui kuitenkin välillä melko mielivaltaisesti, joten luetteloissa on joukko nimiä, joilla ei ole keskenään mitään tekemistä.

Kiviniemi (1993: 120) luonnehtii pyhimysten ja raamatullisten nimien kielellistä alkuperää kirjavaksi. Vanhasta testamentista saatu nimistö on selitetty heprealaisperäiseksi, jopa hepreaakin vanhemmaksi, pyhimysten nimet ovat usein alkuaan kreikkalaisia. Nimet olivat kreikkalaisia siksi, että monet pyhimyksiksi julistetut marttyyrit olivat roomalaisten orjia, joilla oli kreikkalaiset nimet. Rooman kansalaisten nimet muodostuivat etunimistä, suvun nimistä ja lisänimistä. Vanhan testamentin nimet olivat usein seemiläisille kielille tyypillisiä lausenimiä, jotka koostuvat yleensä kahdesta lauseeksi tulkittavasta sanasta. Lauseiden sisältö on lähes aina uskonnollinen. Esimerkiksi hepreankielinen *Elijahu*, josta on saatu nimi *Elias*, tarkoittaa 'Jumalani on Jahve' ja *Elīšeba*, josta on saatu nimi *Elisabet*, puolestaan 'Jumala on valani'.

Kun kristinusko tuli Suomeen sekä lännestä että idästä suunnilleen samanaikaisesti noin 1100-luvulla, suomalaiset saivat pyhimyksensä yleensä joko ruotsalais- tai venäläisperäisissä nimiasuissa (Kiviniemi 1993: 119–121; Nissilä 1976: 143). Nissilä pitää luonnollisena, että venäläisperäinen nimistö mukautui vepsän, karjala-aunuksen, vatjan sekä suomen itämurteiden fonetiikkaan kotiutuessaan itämerensuomalaiseen ympäristöön:

”[– –] nimistö kansallistui, vaikka jotkin venäjistä lainautuneet äänneainekset (esim. b, d, f, g, š, z) saattoivatkin säilyä, esim. *barissa* ~ *borissa* (*Boris*), *rad’i* ~ *rod’i* (*Irodion*), *fila* (*Filip*), *ogoi* (*Agafia*). Paikoin Itä-Karjalassa ja varsinkin lännemmäksi Suomen Karjalaan ja Savoan tunkeutuessaan tämä nimistö muovautui täysin kieleemme foneettiseen asuun. Niinpä sananalkuinen f voitiin substituoida h:lla, esim. *hilippa*, *hila*, *hilo* (*Filip*), *hodari*, *huotari* (*Feodor*), sananalkuinen g k:lla, esim. *karasim*, *karaska* (*Gerasim*), joka on merkitty muistiin Inkerin Skuuritsasta. Suomalaisalueiden venäläisperäistä nimistöä etymologioitaessa on siis otettava huomioon sekä vokaaliston että konsonantiston muutokset, joita on tapahtunut nimien siirtyessä kieli- ja murrerajojen yli.” (Nissilä 1962: 131.)

Joensuun ortodoksisen seurakunnan nimistössä kirjoitusasut ai-

heuttivat pulmia lähinnä 1900-luvun alun metrikoissa. Sama *Aleksander* saattoi olla *Aleksandr* tai *Aleksanter*, *David* muuttui *Taavetiksi* ja *Simeon* *Simoksi*. Naisten nimistä *Anna Stina* on myöhemmin kirjoitettu kokonaan yhteen ja *i* on pidentynyt, *Lydia* on kirjoitettu milloin pitkällä *y*:llä, milloin *i*:llisenä *Lidiana*. Oma lukunsa ovat kansallistetut nimet, joita aineistossa on kuitenkin melko vähän. Tavallisimmin *Feodor*-isä löytyy metrikasta myöhemmin *Heikki*-nimisenä.

4.2 Yksinimisyyden illuusio

Ortodoksilapselle annettava yksi nimi valitaan pyhänä pidetyn ihmisen mukaan. Tämän pyhän muistopäivä voi olla lähellä lapsen syntymäpäivää tai hän on perheelle muuten läheinen. Lapsen nimen ja pyhän nimen samankaltaisuus ymmärretään hengelliseksi sukulaisuudeksi, jonka myötä lapsi saa oman taivaallisen esirukoilijan. Useamman nimen antaminen hämärtää nimenannon alkuperäisen tarkoituksen ja merkityksen. (Ortodoksinen kalenteri 2008: 226; Piironen 1979: 24.)

Sama nimi voi esiintyä ortodoksisessa kalenterissa useamman kerran: eri aikoina eläneitä samannimisiä pyhiä voi olla useita tai samalla pyhällä on eri syistä monta muistopäivää. Niinpä samalla päivällä voi olla hämmäntävä joukko nimipäiväsankareita: 28.10. juhliivat *Tero*, *Neonilla*, *Teppo*, *Teppana*, *Tapani*, *Arseni*, *Arsi*, *Paraske* ja *Eeva*. Ortodoksi viettää kuitenkin vain yhtä nimipäivää, joka on siis lähinnä syntymäpäivää oleva pyhän muistopäivä. Itse asiassa silloin juhlietaan ja muistellaan tuota pyhää, ei uutta nimenkantajaa. (Ortodoksinen kalenteri 2008: 226; Piironen 1979: 51–52.)

Ruotsi-Suomen pääkaupungissa Tukholmassa 1600-luvun alkupuolella lapset saivat säännöllisesti yhden nimen, mutta seuraavalla vuosisadalla yksi etunimi ei enää riittänyt. Vuonna 1720 yli puolella tukholmalaistytöistä oli jo useampia etunimiä; pojat saavuttivat saman määrän 40 vuotta myöhemmin. Vuonna 1810 yksinimiset lapset olivat jo harvinaisia. (Lempiäinen 1999: 37.)

Yhden etunimen käytäntö oli koko Suomessa vielä hyvin yleinen

1800-luvulla. Muutos alkoi Suomessa Uudeltamaalta ja Turun ja Porin läänistä 1800-luvulla. Itä-Suomessa ja varsinkin Karjalassa muutos eteni hitaammin. Lempiäisen (1999: 38) mukaan Viipurin suomenkieliset antoivat yleisesti lapsilleen yhden nimen vielä vuonna 1850, vaikka perinne jo rakoilikin: Viipurissa kastettiin 114 lasta, joista 25 sai kaksi etunimeä. Tytöt saivat kaksi etunimeä useammin kuin pojat.

Antero Heikkinen (1992: 121) on tutkinut rippikirjoista yhden nimen perinteen muuttumista Kuhmossa. Vuonna 1771 kaikki 884 kuhmolaista miestä olivat yksinimisiä. Vuonna 1850 yhden nimen miehiä oli 1 873 ja kaksinimisiä miehiä 119. Lempiäinen on havainnut nimikäytännön alkaneen muuttua Etelä-Suomessa vasta 1800-luvulla, kun taas Heikkisen mukaan Kuhmossa tyttöjen nimistö alkoi muuttua kahden nimen käytännöksi jo 1700-luvulla. Vuosina 1760–99 sai 52 tyttöä kaksi etunimeä.

Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa yhden nimen perinne näyttää säilyneen lähes ehjänä 1920-luvulle. Vuosina 1900, 1910 ja 1918 kaikki kastetut lapset saivat vain yhden etunimen. Jokaisena seuraavana kolmena vuonna yhdelle tytölle annettiin useampi kuin yksi etunimi: *Maria-Hilja, Anna (Laina Annikki), Pavlin Helena*. *Laina Annikki* oli kirjoitettu sulkuihin lyijykynällä, joten ei ole varmaa, onko nimeä täydennetty jälkeenpäin. Yleensä korjausmerkinnät metrikoissa on tehty muste- tai kuulakärkikynällä, ja pappi on varmentanut korjauksen nimikirjoituksellaan.

Yllättävä muutos tapahtui vuonna 1923. Kirkkoherra Mihail Fiilin kasto marras-joulukuussa kymmenen lasta, joista yhdeksän sai kaksi nimeä. Lapsista oli poikia viisi: *Olavi Veikko, Kauko Johannes, Yrjö Ensio, Feeliks Reino* ja *Weikko Samuli*. Tyttöjen nimet olivat *Tyyne Maria, Annikki Helena, Tyyne Katri* ja *Ilona Hertta*. Vielä seuraavana vuonna palattiin melkein kokonaan entiseen käytäntöön: vain kaksi poikaa ja yksi tyttö saivat kaksi nimeä, muut 19 poikaa ja 15 tyttöä olivat yksinimisiä. Mikä mahtoi saada kirkkoherran kastamaan tavanomaisesta poiketen niin monta lasta kaksinimiseksi niin äkkiä? Mikään yläluokan muotioikku ei ollut kysymyksessä, sillä isien ammatit kertovat työmiehistä ja viljelijöistä, kaupunkilaisista ja maaseurakuntalaisista. Yksi

yhdistävä piirre perheistä löytyy: melkein kaikissa äiti oli luterilainen. Yksi äideistä oli ortodoksi, mutta nykytermein yksinhuoltaja.

Yhtenä syynä saattoi olla apulaispiispa Hermanin ensimmäinen vierailu Joensuussa 1923. Rimpiläinen (1975: 132) kuvaa paimenmatkaa näin: »— — perustunnelmana oli ilo omanmielisestä ja -heimoisesta piispasta vastakohtana aikaisemmille kävijöille, jotka oli koettu 'vieraskielisiksi ja -kansallisiksi'. Hermanin tilaisuuksissa, joihin kuului käynti luterilaisen papiston luona, oli 'ahdinkoon asti' väkeä läsnä.» Tämä omanheimoinen ja seurakunnalle mieleinen apulaispiispa oli virolainen Herman Aav, joka oli nimitetty virkaan edellisenä vuonna. Joensuulaiset ortodoksithan olivat tunteneet kirkkonsa kansallistamiseen ja kansanvaltaistamiseen tähtäävät pyrkimykset omikseen jo ennen Suomen itsenäistymistä. (Rimpiläinen mts. 131.)

Suomalaiskansallinen henki oli johtanut Joensuun ortodoksisen seurakunnankokouksen myös toimiin 1917. Kokous lähetti Valamon hiipakuntakokoukselle toivomuksen, jossa esitettiin, että papit saisivat oikeuden antaa lapsille kirkollisen nimen lisäksi kansallisen nimen, jota vanhemmat olivat toivoneet. Papiston veljeskokous ja kirkollishallitus sallivat käytännön vuonna 1932, mutta eivät pitäneet sitä suositeltavana. (Rimpiläinen 1975: 139.)

Vuodesta 1925 alkaen yksinimisten lasten määrä väheni seurakunnassa jyrkästi ja kiihtyvällä vauhdilla, niin että kymmenen vuotta myöhemmin enää yhden pojan, *Heikin*, ja yhden tytön, *Eilan*, vanhemmat pitivät kiinni perinteestä antaa lapselleen yksi nimi. Sen jälkeenkin kastettiin vuosittain muutamia lapsia yksinimiseksi, mutta oli myös vuosia, ettei tällaisia lapsia ollut kuin yksi: vuonna 1961 *Esa* ja 1970 *Marianne*. Siirtokarjalaisten ortodoksien tulo Pohjois-Karjalaan ja Joensuun ortodoksiseen seurakuntaan näkyi vuonna 1945 ja muutamina sitä seuraavina vuosina. Vuonna 1945 yhden nimen sai 11 poikaa, mutta vain kaksi tyttöä. Kastettuja lapsia oli 93 (yksinimisiä 14 %). Seuraavana vuonna kastettiin 140 lasta, joista 16 oli yksinimisiä (11 %) ja heistä 12 oli siirtokarjalaisten jälkeläisiä. Vuonna 1947 oli 129:stä kastetusta lapsesta yhden nimen saanut 14 (11 %). Poikkeuksellista luvussa on se, että yksinimisiä tyttöjä oli 10. Tämän jälkeen yksinimisyys vähenee niin

nopeasti, että seuraavalla vuosikymmenellä yksinimiseksi kastettu lapsi on jo harvinaisuus. Yksinimisten lasten määrä oli kuitenkin vuosisadan alussa niin suuri, että se näkyy vielä koko aineistossa taulukossa 1 poikien 13 %:n ja tyttöjen 12 %:n osuutena.

Taulukko 1. Etunimien kokonaismäärät Joensuussa vuosina 1900–2000.

	1-nimisiä	2-nimisiä	3-nimisiä
pojat	13 %	31 %	7 %
tytöt	12 %	32 %	5 %

Yhden etunimen käyttö laski Suomessa 1900-luvun alkupuolella Kiviniemen (1993: 15–16) mukaan viiden prosentin tasolle ja on vakiintunut pojilla noin kolmeen prosenttiin, tytöillä viiteen. Sen sijaan yksinimisten lasten määrä on ollut kasvussa muun muassa Pohjois-Saksassa; Venäjällä useampaa nimeä ei ole lapselle voinut edes antaa (Kiviniemi mts. 17). Suomessakaan ei tarvittaisi useita nimiä identifioimisen vuoksi, sillä käytössä on numeerinen henkilötunnus ja etunimivariantteja on enemmän kuin koskaan ennen.

Taulukko 2. Etunimien määrän vaihtelu Joensuussa vuosikymmenittäin.

	1-nimisiä	2-nimisiä	3-nimisiä
1900, -10	100 %	0 %	0 %
1920–25	82 %	18 %	0 %
1930–35	19 %	77 %	4 %
1940, -45	16 %	76 %	8 %
1950, -55	5 %	80 %	15 %
1960–65	2 %	86 %	12 %
1970–75	5 %	79 %	16 %
1980–85	5 %	76 %	19 %
1990, -95	6 %	73 %	21 %
2000	10 %	55 %	35 %

Hätäkasteella on ollut jonkin verran merkitystä lapsen nimien määrään: 35 % on saanut yhden etunimen ja 65 % kaksi tai useamman. Hätäkasteeksi olen laskenut kasteen, joka on sellaiseksi merkitty tai joka on tapahtunut lapsen syntymäpäivänä tai sitä seuraavana päivänä. Tapauksia on aineistossa 23, joista siis yhden nimen saaneita lapsia on kahdeksan.

Pojat ovat saaneet yhden nimen yleensä useammin kuin tytöt. Kiviniemen (1993: 15) mukaan onkin odotuksenmukaista, että poikien yksinimisyys on yleisempää, koska poikien nimenvaihtaminen on perinteisempää kuin tyttöjen (tosin toisaalla Kiviniemi mainitsee poikien yksinimisyyden vakiintuneen kolmen ja tyttöjen viiden prosentin tasolle). Taulukosta 3 voi nähdä, etteivät Joensuun ortodoksisen seurakunnan vanhemmat ole toimineetkaan aivan odotuksenmukaisesti. Tässä aineistossa jo mainitun vuoden 1947 lisäksi 1990-luvun ensimmäisinä vuosina ja vuonna 2000 tytöillä on yksi nimi hiukan useammin kuin pojilla.

Taulukko 3. Poikien ja tyttöjen yksinimisyys.

	pojat	tytöt
1900, -10	100 %	100 %
1920–25	83 %	82 %
1930–35	20 %	17 %
1940, -45	21 %	10 %
1950, -55	5 %	5 %
1960–65	2 %	1 %
1970–75	5 %	5 %
1980–85	6 %	3 %
1990, -95	6 %	7 %
2000	9 %	10 %

4.3. Muutamia nimisuosikkeja

Aineistoni kymmenen suosituinta poikien ensimmäistä etunimeä olivat *Petri* (19 tapausta), *Kari* (18), *Jari*, *Mikko* (15), *Joann*, *Martti* (14), *Heikki*, *Juha*, *Pauli* ja *Pekka* (13). Toiseksi etunimeksi annettiin useimmin *Juhani* (50), *Olavi* (38), *Johannes* (35), *Antero* tai *Pekka* (30). (Ks. taulukko 4.) *Juhani* ja *Olavi* olivat myös poikien suosituimmat kolmannet etunimet.

Taulukko 4. Poikien suosikkinimet.

POJAT	k-srk	m-srk	koko srk I	koko srk II	muu maa
1.	Jari, 12	Martti, 13	Petri, 19	Juhani, 50	Juhani
2.	Mikko, 11	Joann ja Pauli, 12	Kari, 18	Olavi, 38	Johannes
3.	Petri, 10	Pertti, 11	Jari ja Mikko, 15	Johannes, 35	Olavi
4.	Juha, 9	Heikki, Kari ja Matti, 10	Joann ja Martti, 14	Antero ja Pekka, 30	Antero
5.	Jukka, Kari ja Timo, 8	Pentti, Petr, Petri ja Raimo, 9	Heikki, Juha, Pauli ja Pekka, 13	Tapio, 29	Tapani
6.				Kalevi ja Peteri, 25	Kalevi
7.				Tapani, 24	Tapio
8.				Mikael, 14	Matti
9.					Ilmari
10.					Mikael

(k-srk = kaupunkiseurakunta, m-srk = maaseurakunta, koko srk I = koko seurakunnan ensimmäiset etunimet, koko srk II = koko seurakunnan toiset etunimet, muu maa = Väestörekisterin tilastoimat koko maan suosituimmat etunimet)

Vanhimmista nimistä (v. 1900) suosituimmat olivat *Joann*, *Arii* ja *Aleksandr*. *Joann*-kirjoitusasu edelsi nimeä *Johannes*, joka juontuu alkuaan heprealaisesta nimestä *Jochanan* 'Jahve on armollinen' (Vilkuna 2001: 96–97). *Johannesta* useammin esimerkiksi Joensuun ortodoksisen seurakunnan pyhäkoululaisten oppilaslutteleissa esiintyy *Juho*. *Nimi ja usko* -kirja (Kasanko 1982: 39–41) luettelee yhteensä 50 pyhää Johannesta, joista muistelluimmat lienevät apostoli Johannes ja Johannes Edelläkävijä. Jos *Arii*-nimen kantanimeksi tulkitaan Adrian, nimi palautuu latinan *Hadrianukseen*, joka merkitsee Adriasta eli Adrianmeren kaupungista kotoisin olevaa (Vilkuna 2001: 26).

Kolmannella sijalla oleva Aleksandr on tullut nimistöömme venäjän kautta kreikasta. Kreikan *Aleksandros* merkitsee puolustajaa, suojelijaa. Nimi yleistyi meillä Venäjän vallan aikana; olihan Venäjällä kolme *Aleksanteri*-nimistä keisaria. (Vilkuna 2001: 30.) Ortodokseille nimi on tullut läheiseksi monien marttyyrien takia, ja muun muassa yksi Konstantinopolin patriarkoista oli nimeltään *Aleksanteri* (Kasanko 1982: 12). Nimestä on käytetty useita muunnoksia, esimerkiksi *Aleksander*, *Aleksanteri*, *Aleksei*, *Aleksi* ja *Alex*.

Poikien listan suosituimmat *Petri* ja *Kari* ovat nekin perinteeseen sopivia nimiä. *Petrin* voi johtaa vaivattomasti apostoli Pietarista (Vilkuna 2001: 147). *Kari*-nimi käy esimerkiksi paitsi nimiperinteeseen hyvin sopivasta nimestä, myös opaskirjojen horjahtelusta. *Karin* pyhäksi esikuvaksi *Nimi ja usko* (Kasanko 1982: 108) tarjoaa kahta *Kariton*-nimistä marttyyriä ja yhtä samannimistä tunnustajaa. Vilkunan (2001: 104) selitys on toinen. *Kari* on kansallisromanttisen kauden nimiä ja tuli tunnetuksi Juhani Ahon *Panun* ilmestyttyä vuonna 1897. Nimi on Vilkunan mukaan karjalainen lyhentymä venäjän *Makarista*, joka on alkuaan kreikan *Makarios* 'onnellinen', 'autuas'. Nykyinen kirkkokalenteri ilmoittaa *Karin* nimipäivänä (19.1., 17.3.) muisteltavan pyhittäjä *Makarios Egyptiläistä* ja pyhittäjä *Makarios Koljasinilaista*. Sekä *Nimi ja usko* (Kasanko 1982: 50) että *Pyhien muisto* (1952: 7) tuntevat myös *Makarios Egyptiläisen* muistopäivän 19. tammikuuta, mutta nimipäivänimet ovat *Make* ja *Makko*. Aineistossani ei ole yhtään *Makea* tai *Makkoa*. *Petrin*, *Karin*, *Jarin* ja *Mikon* menestys on hyvin

ymmärrettävissä, sillä nimet olivat suosittuja myös koko maassa sotien jälkeen: *Kari* 50-luvulla, *Jari* 60-luvulla, *Petri* 70-luvulla ja *Mikko* 80-luvulla (Väestörekisterin tilastot).

Useimmin toiseksi nimeksi myös ortodoksipojille on annettu Suomen kaikkien aikojen suosituin miehennimi *Juhani*. Aineiston toiseksi suosituimmaksi osoittautui *Olavi*, jota ei löydy lainkaan ortodoksisesta kalenterista. *Olavikin* on koko maan suosikkeja, joten vaikeaa sen leviämistä olisi ollut estääkään. Nimervalintaan on saattanut johtaa monikin syy: Norjan pyhä Olavi, Johannes Linnankosken romaanihenkilö, iskelmä Olavinlinnasta tai iskelmälaulaja Olavi Virta. Nimen puuttuminen ortodoksisesta kalenterista tuntuu vähän oudolta, koska kalenteriin on kuitenkin kelpuutettu *Olavin* rinnakkaisnimi *Olli*. Sen kohdalla kalenteri viittaa *Oleg*-nimeen, jonka kanssa nimellä ei Lempiäisen (1999: 428) mukaan ole kuitenkaan muuta yhteyttä kuin kaksi ensimmäistä kirjainta.

Tyttöjen suosituimmat ensimmäiset etunimet olivat *Anna* (30), *Sirkka* (15), *Maria* (13), *Lidia* (12), *Anja*, *Olga*, *Sari* (11), *Lea*, *Maija*, *Päivi* ja *Ulla* (10). Suosituimmat toiset nimet olivat *Maria* (49), *Anneli*, *Liisa* (28), *Marjatta* (25), *Annikki* (23), *Hannele* (22), *Johanna*, *Kaarina* (20), *Leena* ja *Maarit* (16). (Ks. taulukko 5.) *Maria* valittiin useimmin myös tyttöjen kolmanneksi nimeksi. Seuraaville sijoille tulivat *Anneli*, *Kaarina* ja *Hannele*.

Taulukko 5. Tyttöjen suosikkinimet.

TYTÖT	k-srk	m-srk	koko srk I	koko srk II	muu maa
1.	Anu, Jaana, Minna, Päivi ja Sari, 7	Anna, 24	Anna, 30	Maria, 49	Maria
2.	Anna ja Mar- ja, 6	Sirkka, 14	Sirkka, 15	Anneli ja Lii- sa, 28	Helena
3.	Anne, Hanna ja Satu, 5	Lidia, 12	Maria, 13	Marjatta, 25	Anneli
4.		Olga, 11	Lidia, 12	Annikki, 23	Johanna
5.		Anja ja Ma- ria, 10	Anja, Olga ja Sari, 11	Hannele, 22	Kaarina
6.				Johanna ja Kaarina, 20	Marjatta
7.				Leena ja Maarit, 16	Anna
8.					Liisa
9.					Annikki
10.					Hannele

(k-srk = kaupunkiseurakunta, m-srk = maaseurakunta, koko srk I = koko seurakunnan ensimmäiset etunimet, koko srk II = koko seurakunnan toiset etunimet, muu maa = Väestörekisterin tilastoimat koko maan suosituimmat etunimet)

Tyttöjen kolme suosituinta nimeä olivat siis *Anna*, *Sirkka* ja *Maria*. *Anna* on ollut tasaisen suosittu joka vuosikymmenellä, ja ensimmäiset etunimet huomioon ottaen *Anna* on kautta aikain maamme yleisin naisennimi (Kiviniemi 1993: 50). *Annan* etymologia johtaa hepreaan, jossa nimi on *Hannah* 'armo'. Myöhäiskatolisena aikana myös Suomessa on palvottu pyhää *Annaa*, Neitsyt *Marian* äitiä. (Vilkuna 2001: 35.) Nykyisessä ortodoksisessa kalenterissa *Annalla* on neljä eri muistopäivää: pyhän *Anna Novgorodilaisen* 10.2., Herran äidinäidin pyhän *Annan* kuolonuneen nukkumisen 25.7., Vanhurskaiden *Joakimin* ja *Annan*,

Herran esivanhempien muistopäivä 9.9. ja Herran äidinäidin pyhän *Annan* hedelmöitymisen muistopäivä 8.12.

Annaa ja *Mariaa* voi pitää odotuksenmukaisina, mutta *Sirkka* on tyttöjen kärkikolmikossa pieni yllätys. Vilkuna (2001: 170) selittää *Sirkan* kehittyneen 1800-luvun lopulla Grimmin sadun käännöksessä esiintyneestä Lumisirkku-nimestä. Ensin nimestä irtosi *Sirkku*, joka sitten sai *Sirkka*-asun. Toinen mahdollinen selitys on, että *Sirkka* kuuluu luontoaiheisiin nimiin. *Sirkka* on ollut almanakassa vuodesta 1908. Ortodoksinen kalenteri viittaa nimen kohdalla *Siiraan*, mutta historiallista tai sisällöllistä yhteyttä niillä ei Lempiäisen (1999: 200) mukaan ole. *Sirkan* suosion syytä ortodoksien nimistössä on vaikea keksiä, eivätkä tekemäni haastattelutkaan valaisseet asiaa. Koko maassa nimen suosio alkoi kasvaa 20-luvulla ja hiipui 50-luvun lopussa (Väestörekisterin tilastot).

Jeesuksen äidin nimi *Maria* on kristikunnan suosituimpia. Suomessa nimi mainittiin asiakirjoissa ensimmäistä kertaa 8. syyskuuta 1330 *Marian* syntymän muistopäivänä. (Vilkuna 2001: 124.) *Nimi ja usko* (Kasanko 1982: 90–91) luettelee 11 *Maria*-nimisen pyhän muistopäivää, mutta yksikään ei ole Jeesuksen äidin. Sen sijaan ortodoksisessa kalenterissa on useita Jeesuksen äidin muistopäiviä, jolloin myös *Maijat* voivat viettää nimipäiväänsä, esimerkiksi *Jumalansynnyttäjän Neitseen Marian* syntymä 8.9. Kalenteri luettelee seuraavat nimipäivänimet: *Maria*, *Mari*, *Maija*, *Marja*, *Marjatta* ja *Meeri*. Suomen ortodoksinen kirkko otti Jeesuksen äidin Marian muistopäivät kalenteriin vasta 1986: siihen asti kirkko noudatti slaavilais-venäläistä käytäntöä, jonka mukaan Neitseen Marian mukaan ei ole saanut antaa nimeksi *Mariaa*. Siten Suomen ortodoksi-Marioiden esikuvia ovat olleet joko *Maria Magdaleena* tai *Maria Egyptiläinen*. (Repo 1986: 110.)

4.4. Vuosikymmenten suosikit

Koko väestön suosikkinimiä tutkinut Eero Kiviniemi on havainnut, että varsinkin naisten nimissä nopeasti vaihtuvien muotinimien aika alkaa 1940-luvulla. Hän pitää muutoksien selvää nopeutumista yhteiskunnallisen kehityksen seurauksena. Yhteiskunnan sosiaalinen rakenne, asutuksen luonne ja tiedonvälitys muuttuivat. Muutokset johtivat myös alueellisten erojen selvään tasoittumiseen. (Kiviniemi 1982: 215.)

Vain harvoin poikien nimet olivat yhtä aikaa viiden suosituimman etunimen listalla sekä Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa että koko maassa ennen 1950-lukua (ks. taulukko 6). *Toivo*, joka oli vedonnut ortodoksivanhempiin 1920-luvun alkupuolella niin, että se johti luetteloa, oli koko maan etunimien viidentenä. Silloin koko maan kärkinimi oli *Veikko*, jonka *W*-alkuinen variantti oli ortodoksien luettelossa jaetulla kolmannella sijalla *Aleksein*, *Johanneksen*, *Kaukon*, *Laurin* ja *Olavin* kanssa. *Toivo* oli ollut edellisellä vuosikymmenellä *Einon* ja *Väinön* jälkeen kolmanneksi suosituin koko maassa. Yhtään yhteistä nimeä luetteloista ei löydy 1930-luvun alussa, ja seuraavankin vuosikymmenen alusta löytyy vain yksi, *Raimo*, vasta viidentenä. Kun sitten *Kari* ja *Jari* tulivat muotiin 1950- ja 1960-luvuilla, ne rynnistivät myös ortodoksipoikien kärkinimiksi.

Taulukko 6. Poikien 1. etunimet vuosikymmenittäin Joensuussa ja koko maassa. Nimen tai nimien perässä on niiden lukumäärä ja koko maan nimisuosikki (sulkeissa; Kiviniemi 1982: 208–211, tiedot vuosilta 1880–1981). Vuosien 1990–95 koko maan nimisuosikit on laskettu kaikista etunimistä (Väestörekisterin tilastot, tiedot vuosilta 1990–1999).

a. Nimisuosikit vuosina 1900–1955.

	1900–10	1920–25	1930–35	1940–45	1950–55
1.	Joann, 14 (Eino)	Toivo, Wäinö ja Yrjö, 5 (Veikko)	Pauli, 6 (Pentti)	Jorma, Martti ja Pertti, 6 (Matti)	Kari, 6 (Kari)
2.	Petr, 9 (Wäinö)	Wiktor, 4 (Erkki)	Martti, 5 (Matti)	Heikki ja Rai- mo, 5 (Seppo)	Pekka, 5 (Markku)
3.	Arii, 6 (Toivo)	Aleksei, Johan- nes, Kauko, Lauri, Olavi ja Weikko, 3 (Pentti)	Arvo, Eino, Kauko ja Teu- vo, 4 (Erkki)	(Pentti)	Hannu, 4 (Hannu)
4.	Simeon, 5 (Lauri)	(Eino)	(Veikko)	(Erkki)	Markku, Pentti ja Veli, 3 (Matti)
5.	Vianor, 4 (Yrjö)	(Toivo)	(Raimo)	(Raimo)	(Seppo)

b. Nimisuosikit vuosina 1960–1995.

	1960–65	1970–75	1980–85	1990–95
1.	Jari, 9 (Jari)	Petri, 6 (Mika)	Mikko, 7 (Mikko)	Aleksi, Miro ja Niko, 4 (Juhani)
2.	Juha, 8 (Juha)	Arto ja Jani, 5 (Marko)	Petri, 5 (Antti)	Eetu, Joonas, Sami ja Toni, 3 (Mikael)
3.	Jukka ja Petri, 6 (Kari)	Janne, Jari, Jarkko, Marko ja Mika, 4 (Sami)	Antti ja Juha, 4 (Juha)	(Johannes)
4.	Timo, 5 (Timo)	(Petri)	Janne, Marko ja Timo, 3 (Janne)	(Petteri)
5.	(Ari)	(Juha)	(Jani)	(Aleksi)

Ortodoksien nimistössä suosituiksi nousseet *Yrjö* 1920-luvulla (jaetulla 1. sijalla), *Pauli* 1930-luvulla (1. sijalla), *Martti* 1940-luvulla (jaetulla 1. sijalla), *Pekka* 1950-luvulla (2. sijalla), *Petri* 1960-luvulla (jaetulla 3. sijalla) ja *Arto* 1970-luvulla (jaetulla 2. sijalla) eivät valtakunnallisesti olleet samaan aikaan läheskään yhtä suosittuja. Koko maan listalla *Yrjö* oli 20., *Pauli* 24., *Martti* 11., *Pekka* 7., *Petri* 18. ja *Arto* 35. (Kiviniemi 1982: 208–211.)

Tyttöjen ensimmäisissä etunimissä (ks. taulukko 7) valtakunnallisia suosikkeja – kuten omassa aineistossanikin – ovat *Anja* 1930-luvulla sekä *Sari* puolestaan ensimmäisenä ja *Minna* toisena 1970-luvun alussa. *Anne*, *Jaana* ja *Merja* löytyvät samoilta sijoilta kärjen tuntumasta 1960-luvulla. Mutta jo aivan vuosisadan ensimmäiseltä vuosikymmeneltä ortodoksityttöjen ja koko maan listalta löytyy yhtäläisyyksiä. *Anna* oli koko maan listan ensimmäisenä ja kolmanneksi suosituin ortodoksinimi. Koko maan toiseksi suosituin tyttöjen nimi oli *Martta*, jonka venäläisperäinen variantti *Marfa* oli yhtä suosittu ortodoksityttöjen nimenä.

Samoin kuin poikien nimistön suosikit poikkeavat jonkin verran valtakunnallisista muotininimistä, tyttöjen nimissäkin on vaihtelua. 1920-luvulla toiselle sijalle sijoittunut *Tyyne* oli 16. koko maan tilastossa. Samalla vuosikymmenellä kolmanneksi suosituinta *Elisabetia* ei ole vielä 40 suosituimman valtakunnallisen nimen joukossa. *Sirkka* oli ortodoksityttöjen suosituin nimi Anjan ohella 1930-luvun alussa ja *Irja* oli toiseksi suosituin seuraavalla vuosikymmenellä (jaetulla sijalla Lean, Maijan, Marjan ja Sirkan kanssa). Valtakunnallisesti *Sirkka* oli 6. ja *Irja* 29. *Raili* oli noussut ortodoksityttöjen listan kärkeen 1950-luvun alussa, mutta oli koko maassa vasta 33. sijalla. Ainakin 1980-luvun alussa ortodoksityttöjen nimiksi näyttää löytyneen vähemmän muodikkaita nimiä, jos mittarina pidetään valtakunnallista suosituimmuutta. Jaetulla toisella sijalla ovat *Heli* (koko maan listalla 23.), *Henna* (28.), *Kaisa* (27.), *Mari* (12.) ja *Niina* (26.). (Kiviniemi 1982: 204–207.)

Jälkimmäisten nimien vaihtelu on Kiviniemen mukaan hitaampaa ja vähäisempää kuin ensimmäisten etunimien. Tämä johtuu siitä, että jälkimmäiset nimet on usein valittu perinteisesti suvun käytössä olleista nimistä. Tosin muoti on alkanut vaikuttaa myös jälkimmäisten nimien valintaan ja vaihtuvuuteen. Mitä lähemmäksi nykyaikaa on tultu, sitä nopeammin suosikkinimet ovat vaihtuneet. (Kiviniemi 1982: 234, 238.) Vanhemmat näyttävät olleen yllättävän yksituumaisia valitessaan jälkimmäisiä nimiä lapsilleen. Poikien tavallisimmat nimet ovat olleet vuosikymmenestä toiseen *Juhani*, *Johannes*, *Antero*, *Olavi* ja *Kalevi*. Vain nimien sijoitus on listoilla vaihdellut. Ortodoksien listalle nousi 1950-luvun alussa vain *Pekka*, joka pysyi siellä sitkeästi 1990-luvulle asti, jolloin *Alexi* tuli ja pudotti listalta myös *Juhanin*. *Petteri* ja *Mikael* ovat uudistaneet järjestystä viime vuosikymmenillä. (Ks. taulukko 8.)

Taulukko 7. Tyttöjen 1. etunimet vuosikymmenittäin Joensuussa ja koko maassa. Nimen tai nimien perässä on niiden lukumäärä ja koko maan nimisuosikki (sulkeissa; Kiviniemi 1982: 204–207, tiedot vuosilta 1880–1981). Vuosien 1990–95 koko maan nimisuosikit on laskettu kaikista etunimistä (Väestörekisterin tilastot, tiedot vuosilta 1990–1999).

a. Nimisuosikit vuosina 1900–1955.

	1900–10	1920–25	1930–35	1940–45	1950–55
1.	Lidia, 11 (Anna)	Anna, 11 (Aino)	Anja ja Sirkka, 5 (Anja)	Anja, 6 (Ritva)	Raili, 5 (Pirjo)
2.	Marfa, 9 (Martta)	Tyyne, 6 (Eila)	Eila, Irja ja Liisa, 4 (Eila)	Irja, Lea, Maija, Marja ja Sirkka, 4 (Tuula)	Eeva, Pirjo, Seija ja Sirkka, 4 (Tuula)
3.	Anna, 7 (Hilja)	Elisabet ja Martta, 5 (Aune)	(Ritva)	(Pirkko)	(Riitta)
4.	Olga ja Vera, 6 (Aino)	Ester ja Olga, 4 (Anna)	(Pirkko)	(Marja)	(Marja)
5.	(Tyyne)	(Kerttu)	(Raili)	(Leena)	(Arja)

b. Nimisuosikit vuosina 1960–1995.

	1960–65	1970–75	1980–85	1990–95
1.	Tarja ja Tuula, 4 (Päivi)	Sari, 8 (Sari)	Hanna, 4 (Sanna)	Laura, 3 (Maria)
2.	Anne, Jaana ja Merja, 3 (Tarja)	Minna, 6 (Minna)	Heli, Henna, Kaisa, Mari, Niina ja Sanna, 3 (Heidi)	Elina, Emmi, Irene, Jenni, Mira, Nadja, Niina, Noora, Roosa, Tanja, Tiia ja Veera, 2 (Emilia)
3.	(Anne)	Anu, Katja, Pia ja Päivi, 4 (Katja)	(Hanna)	(Johanna)
4.	(Jaana)	(Satu)	(Johanna)	(Sofia)
5.	(Merja)	(Kirsi)	(Tiina)	(Katariina) (Karoliina) (Elina) (Kristiina) (Eveliina) (Susanna)

Taulukko 8. Poikien 2. etunimet vuosikymmenittäin Joensuussa ja koko maassa. Nimen tai nimien perässä on niiden lukumäärä ja koko maan nimisuosikki (sulkeissa; Kiviniemi 1982: 232–234, tiedot vuosilta 1880–1981).

a. Nimisuosikit vuosina 1900–1955.

	1900–10	1920–25	1930–35	1940–45	1950–55
1.	(Johannes)	Johannes, 4 (Johannes)	Olavi, 11 (Johannes)	Juhani, 10 (Juhani)	Juhani, 12 (Juhani)
2.	(Ilmari)	Olavi, 2 (Olavi)	Johannes, 10 (Olavi)	Antero ja Olavi, 7 (Olavi)	Olavi, 8 (Antero)
3.	(Armas)	(Ilmari)	Kalevi, 5 (Kalevi)	Johannes ja Kalevi, 6 (Antero)	Antero, 7 (Olavi)
4.	(Jalmari)	(Kalevi)	Ensio, 4 (Antero)	(Kalevi)	Pekka, Tapani ja Tapio, 4 (Tapani)
5.	(Edvard)	(Armas)	Armas, Edvard, Ilmari ja Matti, 2 (Juhani)	(Johannes)	(Kalevi)

b. Nimisuosikit vuosina 1960–1995.

	1960–65	1970–75	1980–85	1990–95
1.	Pekka ja Tapio, 10 (Juhani)	Petteri, 8 (Juhani)	Juhani, 9 (Juhani)	Aleksi, 7
2.	Johannes, Juhani ja Tapani, 7 (Tapani)	Juhani ja Tapani, 7 (Tapani)	Petteri, 8 (Tapani)	Petteri, 6
3.	(Tapio)	Tapio, 6 (Petteri)	Pekka, 6 (Antero)	Aleksanteri ja Mikael, 4
4.	(Antero)	Pekka, 5 (Antero)	Tapani ja Tapio, 5 (Petteri)	Kristian, Pekka ja Tapio, 3
5.	(Olavi)	(Tapio)	(Johannes)	

Tyttöjen jälkimmäisten nimien suosikit ovat nekin pysyneet pitkään samoina. *Maria*, *Marjatta*, *Anneli*, *Annikki*, *Liisa* ja *Hannele* ovat vain vaihdelleet sijoitustaan. Suosikkiluetteloiden uudistajat *Johanna* ja *Susanna* tulivat muotininimiksi lähes samaan aikaan 1970- ja 1980-luvun alussa. (Ks. taulukko 9.)

Taulukko 9. Tyttöjen 2. etunimet vuosikymmenittäin Joensuussa ja koko maassa. Nimen tai nimien perässä on niiden lukumäärä ja koko maan nimisuosikki (sulkeissa; Kiviniemi 1982: 230–232, tiedot vuosilta 1880–1981).

a. Nimisuosikit vuosina 1900–1955.

	1900–10	1920–25	1930–35	1940–45	1950–55
1.	(Maria)	Maria, 4 (Maria)	Annikki, Inkeri ja Kaarina, 7 (Annikki)	Liisa, 14 (Marjatta)	Marjatta, 13 (Anneli)
2.	(Sofia)	Kaarina, 2 (Annikki)	Marjatta, 4 (Marjatta)	Annikki, 6 (Anneli)	Anneli, 8 (Helena)
3.	(Johanna)	(Kyllikki)	Liisa, Maria ja Sinikka, 3 (Kaarina)	Anneli, Kaarina, Leena, Maria ja Marjatta. 4 (Kaarina)	Liisa, 7 (Hannele)
4.	(Elisabet)	(Marjatta)	(Anneli)	(Liisa)	Leena, 4 (Kaarina)
5.	(Aleksandra)	(Helena)	(Kyllikki)	(Helena)	Annikki, Kaarina, Maija ja Marita, 3 (Marjatta)

b. Nimisuosikit vuosina 1960–1995.

	1960–65	1970–75	1980–85	1990–95
1.	Anneli, 9 (Helena)	Maria, 10 (Johanna)	Maria, 14 (Maria)	Maria, 7
2.	Hannele, 6 (Hannele)	Hannele, 8 (Susanna)	Johanna, 7 (Johanna)	Kristiina ja Sofia, 4
3.	Helena, 5 (Anneli)	Johanna, 7 (Maria)	Hannele, 6 (Hannele)	Johanna ja Karoliina, 3
4.	Annikki, Irmeli ja Maarit, 4 (Kaarina)	Susanna, 6 (Maarit)	Maarit, 5 (Elina)	
5.	(Kristiina)	Maarit ja Marika, 5 (Hannele)	Marika, 4 (Kristiina)	

Laajimmat nimiperheet, joilla Kiviniemi tarkoittaa samaan kantanimen perustuvien muunnosten joukkoa, koostuvat koko väestön etunimistössä vanhoista kristillisperäisistä nimistä ja niiden kotoistuneista asuista, erilaisista lyhentymistä ja risteytymistä. Miesten viisi suosituinta nimiperheen kantanimeä ovat *Johannes*, *Olav*, *Andreas*, *Petrus* ja *Mikael* ja naisten viisi suosituinta ovat *Maria*, *Anna*, *Helena*, *Katarina* ja *Johanna*. (Kiviniemi 2006: 267, 268.) Kun tarkastellaan aineiston periytyneitä nimiä ja kaupunkiseurakunnan nimistöä, vastaavat viisi poikien nimiperhettä ovat *Johannes*, *Petrus*, *Mikael*, *Aleksander* ja *Andreas*. Kolmesta suosituimmasta kantanimestä on käytössä yhteensä 22 varianttia, jotka kattavat 39 % aineiston etunimistä. Tyttöjen viiden laajimman nimiperheen kantanimet ovat *Anna*, *Maria*, *Katarina*, *Hanna* ja *Helena*. Jos *Anna* ja *Hanna* lasketaan samaan perheeseen, viidenneksi nousee *Margareta*. Kolme suosituinta nimiperhettä kattavat 43 % kaikista tyttöjen nimistä (*Hanna* on tässä laskelmassa *Annan* perheessä). Nimivariantteja on 31, joista peräti 15 on *Annan* ja *Hannan* muunnoksia.

Aineistosta voi päätellä, etteivät seurakuntalaiset aina ole muistaneet noudattaa kirkon suosituksia käyttäen nimenvaiinnassa omaa kalenteria ja omia etunimiluetteloita. Viime vuosina ortodoksisen kalenterin ulkopuolelta on alkanut löytyä entistä enemmän lapsille sopivia nimiä. Ainakin kaupunkiseurakunnan 17 pojalla ja 25 tytöllä on nimi, jota ei löydy ortodoksisesta kalenterista. Se ei kuitenkaan tarkoita, ettei nimellä voisi olla pyhä esikuva. Pojat ovat saaneet muun muassa seuraavia nimiä: *Alari, Atte, Eemi, Jasper, Jemi, Jarre, Jelessi, Masa* ja *Oskari*. Tyttöjen nimiä ovat esimerkiksi *Ami, Anette, Emmi, Enna, Jetta, Mindy, Nea, Rosa* ja *Sirja*. Kaikki ovat harvinaisia ja käytössä yleensä vain yhdellä, korkeintaan kahdella lapsella.

5. HAVAINTOJA NIMENVALINNASTA JOENSUUSSA

Pari sataa vuotta sitten nimervalinta oli vielä hyvin perinteistä ja kaavamaistakin: silloisen yleisen käytännön mukainen yksi etunimi valittiin tavallisesti suvusta, ensin isovanhemmilta ja sitten muilta sukulaisilta. Viime vuosisadalla suvusta valittujen nimien osuus on vähentynyt tasaisesti. Suomessa ensimmäisistä etunimistä enää noin neljännes on peräisin suvusta, mutta jälkimmäisistä nimistä kuitenkin vielä yli puolet. (Kiviniemi 2006: 128, 129.)

5.1. Perinteisiä ja uusia valintoja

Tarkastelenkin aluksi ortodoksien nimervalintaa nimien periytymisen kannalta. Muiden valintaperusteiden selvittämiseksi olen jaotellut aineiston nimistöä Kiviniemen käyttämän luokittelun pohjalta, mutta olen tyytynyt karkeampaan jakoon. Uskonnolliset esikuvat ovat luonnollisesti tarkastelussa ensisijaisia. Muista valintaperusteista nimen kalevalaisuus, sisältö (ihmisen ominaisuudet, luonto), muu kotoperäisyys tai uutuus on myös tarkasteltavana.

Suomalaisten etunimet -teoksessa Kiviniemi käyttää konkreettista esimerkkiä havainnollistamaan etunimistömme rakennetta: hän panee lukijan kuvittelemaan tilannetta, jossa olisi koolla noin 100 miestä. Osallistujien tilalle asetettaisiin ne henkilöahmot, jotka edustaisivat nimien vanhimpia haltijoita. Joukossa olisi n. 40 miestä Raamatun maailmasta, tasapuolisesti Vanhan ja Uuden testamentin henkilöitä. Noin 30 olisi myöhemmin pyhimyksiksi tai pyhiksi julistettuja historiallisia henkilöitä. Jäljelle jäävässä kolmanneksessa viitisentoista henkilöä olisi historiallisia merkkihenkilöitä, osa kuvitteellisia mytologisia ja kirjallisia hahmoja. Tässä joukossa olisivat mukana mm. kalevalaiset henkilö-

hahmot. Loput viisitoista nimenhaltijaa eivät löytäisi nimelleen selkeää henkilöesikuvaa. Jotkut edustaisivat aatteita tai ominaisuuksia, monet edustaisivat luontoa ja erityisesti kasvimaailmaa; pieni osa joukosta näyttäisi kuljeskelevan omissa ajatuksissaan nimensä alkuperää ihmetellen. (Kiviniemi 2006: 261, 262.)

Jos ortodoksinen nimenantoperinne olisi säilynyt toivotunlaisena, edellä kuvattua joukkoa voisi tarkastella niin, että miehet ryhmiteltäisiin Raamatun henkilöihämoihin, toinen joukko Vanhan, toinen Uuden testamentin miehiin ja loput olisivatkin myöhemmin pyhiksi kanonisoituja historiallisia henkilöitä. Olisivatko nuo kolme ryhmää yhtä suuria vai vaihtelisivatko ne esimerkiksi eri aikoina? Jo nimisuosikeista havaittiin, että valtaväestön nimervalinta ja ortodoksien valitsemat nimet eivät poikkeaa merkittävästi toisistaan ainakaan kaupunkiseurakunnassa.

Kun tarkastellaan etunimiä luokittelun mukaan, joensuulaispojilla on jonkin verran useammin raamatulliseen tai uskonnolliseen nimeen pohjautuva etunimi kuin valtaväestöön kuuluvalla. Seuraavien taulukoiden tulokset on saatu luokittelemalla periytyneeksi tulkitut lasten etunimet sekä maaseurakunnasta että kaupunkiseurakunnasta ja erikseen muut jäljelle jääneet lasten etunimet kaupunkiseurakunnasta, joten osa maaseurakunnan nimistöstä jää tällöin pois ja tutkittavaksi myöhemmin.

Taulukko 10. Poikien nimien luokittelu

	Vt	Ut	Kan.	Kirj./ hist.	Sis.	Syst., uusi.	Epäs.	Yht.
Ks %	9	42	26	8	13	1	1	100
Perityt %	6	42	23	9	19	-	1	100
Yhteensä N	72	410	236	87	157	5	8	977

Ks = kaupunkiseurakunta, perityt = suvun piiristä valitut nimet.

Vt = vanhatestamentillinen nimi, Ut = uusitestamentillinen n., kan. = pyhäksi kanonisoituun henkilöön pohjautuva n., kirj./hist. = kirjallisuuteen tai historialliseen henkilöön pohjautuva n., sis. = nimen sisältö valintaperusteena, epäs. = nimen tausta epäselvä.

Kiviniemen esimerkkiä käyttäen sadan pojan joukosta lähes puolet olisi raamatullisia henkilöitä, joista peräti 42 olisi Uuden testamentin ja vain seitsemän Vanhan testamentin ajoilta. Pyhiksi kanonisoitujen henkilöiden vaatteissa erottuisi 24 poikaa. Valtaväestöä edustavassa joukossa näihin kahteen ryhmään kuuluvia nimenkantajia oli yhteensä 70, ja vastaavassa ortodoksijoukossa siis vain hieman enemmän, 73. Oletan Kiviniemen sisällyttäneen esimerkkiinsä kaikki etunimet, eikä vain ensimmäiset nimet. Ortodoksiesimerkissä ovat mukana kaikki etunimet, ja jos tarkasteltaisiin vain ensimmäisiä nimiä, raamatulliset ja uskontoon perustuvat nimet vähenisivät: *Johannes*-nimen suosituin muunnos *Juhanihan* on tavallisesti vasta toisena tai kolmantena nimenä.

Aineistossa on 977 pojan ja 660 tytön nimeä. Ortodoksiperinteen mukaisia nimiä oli pojilla 718 (73,5 %), tytöillä 464 (78,5 %), historiallisia ja kirjallisia nimiä oli pojilla 87 ja tytöillä 26, sisällön mukaan luokiteltuja pojilla 157 ja tytöillä 108. Systeeminimiä ja taustaltaan epävarmoja oli vähän alle 70 kappaletta. Yllättäen tytöillä oli periytyneissä nimissä ortodoksiperinteen mukaisia nimiä enemmän kuin pojilla. Raamatulliset ja pyhiksi kanonisoitujen henkilöiden nimiin perustuvat nimet yhteen laskien tytöillä oli tällaisia nimiä 75 % ja pojilla 71 %.

Taulukko 11. Tyttöjen nimien luokittelu

	Vt	Ut	Kan.	Yhdist.	Kirj., hist.	Sis.	Syst., uusi.	Epäs.	Yht.
Ks %	18	22	28	3	4	16	8	1	100
Perityt %	21	28	24	2	3	17	5	-	100
Yht. N	123	155	169	17	26	108	49	5	660

Ks = kaupunkiseurakunta, perityt = suvun piiristä valitut nimet.

Vt = vanhatestamentillinen nimi, Ut = uusitamentillinen n., kan. = pyhäksi kanonisoituun henkilöön pohjautuva n., yhdist. = nimi, johon sisältyy kaksi kantanimeä, kirj./hist. = kirjallisuuteen tai historialliseen henkilöön pohjautuva n., sis. = nimen sisältö valintaperusteena, epäs. = nimen tausta epäselvä.

Pojille puolestaan on annettu kirjallisuuteen ja historiallisiin esikuviin perustuvia nimiä useammin kuin tytöille (9 % ja 4 %). Kalevalaisten nimien suosio selittää enimmäkseen tämän viiden prosentin eron.

5.2. Nimervalinta suvun piiristä eli perityt nimet

Nimen antaminen suvun piiristä on ollut huomattavasti yleisempää poikien nimissä kuin tyttöjen (Kiviniemi 1982: 129). Tutkimastani aineistosta (N=1601) löytyi noin 320 lasta, joiden etunimi tai jokin nimistä voi olla peräisin vanhemmalta tai isovanhemmalta. Täysin samoina eli kaimaniminä isovanhemmalta tai vanhemmalta lapselle siirtyneitä nimiä oli 219, joista suurin osa, 174, oli poikien nimiä ja 45 tyttöjen. Suuri ero johtuu siitä, että ortodoksissa kirkonkirjoissa on noudatettu patriarkaalista nimien merkintää, jolloin poikien nimiä voi seurata helposti kaksi sukupolvea taaksepäin. Lopuissa perityistä nimistä voi havaita muunlaisia yhteyksiä suvun nimiin, esimerkiksi sama-alkuisuutta, vanha nimi on annettu uudemmassa tai suomalaisemmassa kieliasussa (*Petter > Pekka, Johannes > Juho, Nikolai > Niilo; Marja > Marianne, Marja > Marika*) tai isän nimestä on annettu tytölle sopiva variantti (*Hannu > Hanna, Pauli > Paula*).

Suvun nimistä annetuista etunimistä suosituimmat *Maria, Marjatta, Liisa; Joann, Johannes, Pekka* ovat kaikki ortodoksisen nimenantoperinteen mukaisia. Tytöistä yksinimisiä oli kahdeksan (N=45); nimensä perineistä pojista 37 (N= 174) oli yksinimisiä.

5.2.1. Tyttöjen nimien periytyminen

Tytär on saanut ainoan tai ensimmäisen etunimensä harvoin äidiltään. Aineistosta löytyi vain kuusi tapausta, joissa tytär peri äitinsä ainoan nimen sellaisenaan: kaksi *Mariaa*, *Elisabet*, *Ksenia*, *Anna* ja *Anita*, joka oli äidin toisena etunimenä ja joka siirtyi tyttärellä ensimmäiseksi mutta jota ei käytetä puhuttelunimenä. Kaksi tytöistä oli saanut nimen isoäidiltään. Toinen oli äidinäidiltä peritty *Anna* ja toinen isänäidiltä, *Eeva*. Isoäitien nimistöä aineistossa siis saattaa olla enemmänkin, mutta sen selvittämiseen tarvitaan lisää tutkimusta.

Aineistossa oli 25 tyttöä, joille oli annettu toiseksi nimeksi yleensä myös äidillä toisena nimenä ollut nimi (19 nimeä). Äidin ainoa nimi päätyi tyttären toiseksi nimeksi kolmessa tapauksessa, ensimmäinen nimi päätyi tyttären toiseksi nimeksi kahdessa tapauksessa ja kolmas nimi kerran. Odotuksen mukaisesti nytkin suosituin nimi oli *Maria* (6 kpl), toiseksi eniten siirtyivät *Marjatta* ja *Liisa* (3 kpl). Tässä aineistossa eniten äidin nimiä on annettu tytöille 1970-luvun alkupuolella.

Kolmanneksi nimeksi oli myös tavallisimmin siirtynyt *Maria* (3 kpl/9). Ainoa suoraan isältä saatu nimi oli *Vilma Lotan* kolmas nimi *Esantytär* vuodelta 2000. Seurakunta tarkistutti maistraatista ensimmäisen ehdotetun patronyymin sopivuuden etunimeksi, minkä jälkeen isän nimestä johdettuja nimiä on annettu tytöillekin, mutta ne ovat hyvin harvinaisia. Vanhan etunimilain, vuodelta 1945, mukaan lapselle sai antaa isän etunimestä johdetun nimen toiseksi tai kolmanneksi nimeksi, muttei äidin nimestä johdettua. Lakia rikottiin kuitenkin ja äidin nimestä johdetut nimet alettiin sallia vuonna 1991 uudistetussa nimilaissa. Voimassa olevan nimilain 32 b 2§:n 3. kohdan mukaan patronyymia tai matronyymia ei edelleenkään saa antaa lapselle ensimmäiseksi etunimeksi. (Kangas 1998: 28.)

5.2.2. Poikien nimien periytyminen

Aivan samoin kuin valtaväestössäkkin ortodoksipojat toimivat tyttöjä useammin aikaisempien sukupolvien nimien säilyttäjinä. Poika on saanut nimen paljon useammin isältään kuin tyttö äidiltään. Pojilla oli 174 (N218) sellaista nimeä, joka oli joko isällä tai isoisällä. Muutamille pojille oli annettu nimeksi sekä jokin isän että isoisän nimistä.

1900-luvun alussa ensimmäiseksi nimeksi annettiin useimmin jokin Johannes-nimen variantti: *Joann* ja myöhemmin *Johannes*, *Juho* ja *Jussi* (10/N56). Kymmenen vuotta myöhemmin yhtä suosittu nimi oli *Petr*, jonka omakielinen variantti *Pekka* alkoi yleistyä 1930-luvulta alkaen. Toisena nimenä Johanneksen muunnelmat olivat vieläkin suositumpia (24/N93). *Johannes* oli ollut yleensä isän ensimmäisenä nimenä, *Juhani* puolestaan oli jo isällä toisena nimenä. Seuraavaksi suosituimmat toiset nimet tässä aineistossa olivat *Pekka* ja *Kalevi* (kumpikin nimi 7 pojalla). Neljän pojan *Pekka*-nimi oli peräisin isoisältä, *Kalevi* oli ollut poikkeuksetta isän toinen tai kolmas nimi. Isän toisena nimenä ollut *Olavi* siirtyi sekin pojalle toiseksi nimeksi.

Kolmanneksi nimeksi oli valittu useimmin isän toinen nimi (23/25); kaksi poikaa oli saanut kolmanneksi nimekseen äidinisän ainoan nimen. Toinen nimistä oli *Johannes* ja toinen *Juhani*, jotka olivat periytyneet muutenkin yleisimmin (8/25) kolmanneksi nimeksi.

Tässä aineistossa elävien esikuvien vaikutuksesta nimenantoon voi vain tehdä kysymyksiä. Oliko esimerkiksi 1900-luvun alun Nikolain tai Niilon nimeen vaikuttanut vielä elossa ollut Venäjän keisari, oma sukulainen vai seurakunnan oma suojelija pyhä Nikolaos? Kuinka moni lapsi lienee saanut nimensä kummiltaan? Tähän valintaperusteeseen voisi saada viitteitä palaamalla kirkonkirjoihin. Toisaalta suvun piiristä on voitu valita nimi elävältä suvun jäseneltä, jolloin olisi ratkaistava kumpi on ollut valinnassa määräävämpi tekijä, sukulaisuus vai henkilön muut ominaisuudet. Suvun ulkopuolista elävää esikuvaa ei maininnut kukaan kyselyyn vastanneista.

5.3. Uskonnolliset nimivalinnat

Ortodoksisen nimenantoperinteen mukaisesti uskonnollisten ja raamatullisten nimien luokan pitäisi riittää yksin kuvaamaan käytettyä etunimistöä. Tämän luokan voi jakaa vielä niin, että tutkitaan erikseen Vanhaan ja Uuteen testamenttiin perustuvia nimiä ja kolmanneksi historiallisten, pyhiksi kanonisoitujen henkilöiden etunimistöä. Kiviniemen ja Saareلمان esimerkkiä noudattaen myös perusteellisesti suomalaistuneet, mutta alkujaan esim. apostolien nimiin perustuvat nimet on sijoitettu tähän luokkaan (*Pekka < Petrus, Matti < Matteus < Mattitja, Paavo < Paulus < Pavlos*) samoin kuin tyttöjen nimet, joiden kantaäidit ovat peräisin raamatusta (*Liisa < Elisabet < Elišeba, Anu < Anna, Maija < Maria*). (Kiviniemi 2006: s.268, Saarelma 2007: 21, 40.)

Periityneissä etunimissä tämä luokka olikin selkeästi suurin:

Poikien etunimistä 342:lle, 70 %:lle (N = 486) ja tyttöjen etunimistä 109:lle, 75 %:lle (N = 144) oli löydettävissä raamatullinen tai uskonnollinen alkuperä.

Vieläkin selkeämmin Raamattuun ja uskonnollisiin esikuviin palautuvia nimiä oli joensuulaisilla pojilla: aineiston 491 etunimestä 378 (77 %) voidaan luokitella tähän ryhmään. Suvun piiristä tytöt eivät saaneet niinkään usein kristillislähtöisiä etunimiä, mutta joensuulaisyttöillä oli kuitenkin lähes yhtä paljon tähän luokkaan kuuluvia nimiä kuin pojilla: 516 etunimestä 363:lla (70 %) oli vanha uskonnollinen kantanimi.

On kuitenkin todennäköistä, etteivät nimen antaneet vanhemmat ole enää valinneet nimeä sen uskonnollisuuden vuoksi, vaan jonkin muun syyn takia, niin kaukana suomalaistunut nimi usein on alkuperästään. Ovatko vaikkapa *Jarkon, Jarmon* ja *Jarnon* vanhemmat muistelleet Vanhan testamentin *Jeremiasta* valitessaan nimeä pojalleen tai ovatko *Miian* tai *Anun* vanhemmat olleet tietoisia siitä, että nimien kantanimiksi

selitetään *Mirjam, Maria* ja *Hanna*?

Johannes monine variantteineen on ylivoimaisesti suosituin poikien nimistä. *Matteus, Markus, Tuomas, Mikael* ja *Nikolaus* löytyvät myös monien poikien nimistä. Tyttöjen kärkinimilistalla ovat luonnollisesti *Maria* ja *Anna*, mutta myös *Magdalena, Elisabet, Helena* ja *Katariina*.

5.4. Kalevalaisia ja muita kotoperäisiä nimiä

Periytyneissä nimissä alkuperältään historiallisiksi ja kirjallisiksi voi tulkita 54 pojan (*Kauko, Väinö, Sampo, Tapio, Ilmari, Olavi, Pentti, Erkki, Martti, Esko*) ja 23 tytön (*Olga, Aleksandra, Annikki, Marjatta, Minna*) etunimeä. Monet nimistä (30 pojan, 4 tytön nimeä) voi tulkita myös uskonnollisten nimien luokkaan kuuluviksi. *Olavin* valintaperusteena on voinut olla historiallinen pyhä *Olavi*, romaanihenkilö tai iskelmälaulaja; *Marjatta*-nimen on voinut saada kansallisromanttisen runon perusteella tai *Marian* johdannaisena.

Kalevalaisia nimivariantteja on pojilla 10 ja tytöillä neljä: *Ilmari, Jouko, Kalervo, Kaleva, Kalevi, Kauko, Kullervo, Seppo, Tapio, Untamo; Aino, Annikki, Kyllikki* ja *Tuulikki*. Poikien nimistä *Tapio* on ollut suosituin ja se on valittu toiseksi nimeksi varsinkin 1960-luvulla. *Aino* ensimmäisenä nimenä ja *Annikki* toisena nimenä ovat tyttöjen suosituimmat nimet. *-kki* -loppuiset suomalaisnimet ovat useimmiten päätyneet kolmitavuisina toiseksi tai kolmanneksi nimeksi. Kalevalaisia nimiä ja muita kirjallisiin esikuviiin viittaavia nimiä oli aineistossa melko vähän, nelisen prosenttia. Joukossa ovat niin *Lumikki* kuin *Heidi* ja *Hilkkakin*. Todennäköisesti useimmat *Minna*-nimiset ovat saaneet nimensä kirjailija Minna Canthin mukaan. *Minna* oli aineistossa yhtä suosittu kuin *Marja* ja *Päivi*, joita kaikkia oli aineistossa seitsemän.

Marja-nimen voi tulkita kuuluvaksi *Maria*-variantteihin tai luontonimiin, joihin olen sen sisällyttänyt tässä tutkielmassa Minna Saarelman luokittelua seuraten (2007: 88). Vilkuna on arvellut, että

Marja-nimen kantanimeksi käsitetään *Marjatta*, joka puolestaan on yhdistelmä *Marketasta* (< *Margareta*) ja *Mariasta*. Hän pitää kuitenkin mahdollisena, että nimen toinen, luontoon viittaava merkitys on hämärtänyt Suomessa sen alkuperää. (1976:174.) Luonnosta ovat peräisin myös *Ritva*, *Terttu*, *Kirsi* ja *Sirkka* ja viime vuosina koko maassa suosittu *Roosa* ja *Jasmin*.

Aineistosta löytyy jonkin verran (poikien nimissä 1 %, tyttöjen nimissä 7 %) systeeminimiksi luokiteltavia nimiä. Tyttöjen nimissä näkyvät uusien nimien suosio: *Merja*, *Arja*, *Aija*, *Eija*, *Seija* ja *Jaana* ovat kukin saaneet puolenkymmentä nimenkantajaa. Pidän nimen valintaperusteena systeeminimisyyttä, jos esimerkiksi koko perheen tai kaikkien sisarusten nimet alkavat samalla kirjaimella tai jos kaikkien sisarusten nimet päättyvät samaan kirjainyhdistelmään tai kirjaimeen.

6. NYKYSEURAKUNTALAINEN NIMENANTAJANA

Kirkonkirjoista poimitusta aineistosta voi tehdä päätelmiä, mutta parhaiten nimervalintaperusteet tietää nimenantaja, lapsen äiti tai isä. Etunimet aiheena tuntui herättävän kiinnostusta, joten suunnitellulta kyselyltä odotettiin paljon.

Seurakuntalaisille osoitettu, tutkielmaa täydentävä kysely, joka tein keväällä ja kesällä 2004, ei onnistunut toivotulla tavalla, vaan jäi hyvin suppeaksi. Tavoitteena oli saada vastauksia sadan lapsen etunimien valintaperusteista lähinnä näiden vanhemmilta. Kyselyä oli tarkoitus täydentää tarvittaessa haastatteluin, ja niin myös tapahtui.

Vastauksia kertyi kymmeneltä seurakuntalaiselta. Seurakunnan tiedotuslehdessä julkaistu pyyntö tuotti kaksi sähköpostivastausta ja kolme haastattelukutsua. Eri tilaisuuksissa seurakuntalaisille jaetuista 30 kyselylomakkeesta palautui postitse kolme ja kaksi vastaajaa palautti lomakkeen suoraan käteen. Vastaajista yhdeksän oli naisia ja yksi mies, vaikka kyselykaavakkeita sai useampikin mies. Vastanneista naisista kukaan ei kuitenkaan ollut saanut kaavaketta mieheltään, joten miehet luultavasti olivat ottaneet kaavakkeen vain kohteliaisuuttaan. Kyselyvastauksissa on tietoja 57 nimenkantajasta ja heidän nimistään.

Koska lomakkeiden palauttaminen sujui sitkaasti, luovuin niiden lisäjakelusta ja päätin siirtyä haastatteluihin arvaamatta, että työ hidastuisi entisestään.

6.1. Vanhempien perusteluja

Lapsen nimen valinta näyttää olevan jo näinkin suppean aineiston perusteella paitsi vanhemmille, myös lapsen sisaruksille, joskus isovanhemmille ja vieläpä muillekin sukulaisille asia, johon halutaan vaikuttaa.

Kyselyn vastauksista voi lukea, että sopivimpaan nimeen on päädytty milloin naisen vaistolla, milloin miehen oveluudella. Ortodoksinen nimiperinne ei näytä olleen monellekaan ensisijainen valintaperuste.

Vastauksissa ei myöskään mainittu äidiltä tai isoäidiltä saatuja nimiä, mutta niitäkin näytti olevan joukossa. Jo mainittu *Anita* oli mukana sekä kerätyssä aineistossa että kyselyssä. Toinen vastaaja kertoi *Inkeri*-nimensä siirtyneen tyttären toiseksi nimeksi, vaikka vastaaja olisi toivonut toisen nimen olevan *Elisabet*, joka oli hänen äitinsä ja myös hänen itsensä toinen nimi. *Maria*-nimi oli myös siirtynyt yhden kyselyyn vastanneen tyttären toiseksi nimeksi.

Kyselyyn vastanneet vanhemmat mainitsivat suvun piiristä löytyneet miesten nimet myös nimivaihtoehtoina, joita valittiin pojalle tavallisesti toiseksi tai kolmanneksi nimeksi. Isän etunimi *Hannu* siirtyi pojalle toiseksi nimeksi, *Markus Hannu Mikael*, ja isän, *Aarne Ensio*, toinen nimi on myös pojalla, *Mauri Ensio*. Yksi vastaajista kertoo, millaista diplomatiaa, jopa pientä oveluutta, ortodoksisen nimiperinteen vaaliminen on vaatinut. Miesvastaajan perheessä on kaksi lasta, tytär ja poika. Koska ensimmäisen lapsen, tyttären, nimestä ei päästy äidin kanssa yksimielisyyteen, isä päätti tarjota pojan nimeksi kaksi vaihtoehtoa: *Jehki* tai *Johora*. *Jehki*-nimelle löytyi aikaisempi edustaja kummankin vanhemman suvusta, sekä isän että äidin eno olivat samannimisiä. *Johora* puolestaan olisi viitannut suvun sukunimeen, mutta nimenvaihtotilanteella isä oli tarjonnut sen vain ”muodon vuoksi”. Äiti hyväksyi isän kaavaileman *Jehki*-nimen ”yllättävänkin helposti”. Pojalle tuli kuitenkin kaksi nimeä, sillä sukulaiset, varsinkin mummit, olivat kummastelleet nimivalintaa: ”Miten te lapselle semmoisen nimen [*Jehki*] panette?” Toiseksi nimeksi valittiin niin ikään perinteenmukainen *Johannes*, joka on myös isän toinen nimi ja isänisän etunimi.

Vain muutama kertoi käyttäneensä nimenvaihtoperusteena nimen raamatullista tai uskonnollista alkuperää. Nämä myös mainitsivat, että tämä nimenvaihtoperuste kuuluu ortodoksisen kirkon perinteeseen.

Kahden tyttären äiti kertoi, että nimivalintoihin oli vaikuttanut paitsi uskonto myös se, että vanhemmat ovat ”Kreikka-faneja”. Tyttäret ovat nimeltään *Maria Kristiina* ja *Katarina Marika*.

On siis hyvin todennäköistä, etteivät vanhemmat valitse enää nimiä noudattaakseen kirkon perinnettä, eivätkä selvitä nimien alkuperää. Toinen haastatelluista papeista totesikin, että suuremmalla todennäköisyydellä kuin kirkon nimenantoperinteen noudattaminen, on kysymyksessä erikoisuuden tavoittelu, varsinkin jos nimiä on yksi.

Kaikesta huolimatta perinnettä noudattamaan pyrkiviäkin löytyy. Maaseudulla asuvien kahden perheen pojat ovat nimeltään *Markus Hannu Mikael* ja toisen perheen kolme poikaa ovat *Joonas Hermanni*, *Miska Aleks*i ja *Kuisma Mikael*. Pojat ovat syntyneet 1976, 1989, 1991 ja 1996.

Eeva Maria, josta tuli *Markuksen* äiti, oli jo teini-ikäisenä päättänyt, että jos hänellä joskus on poika, hänen nimekseen tulee *Markus Mikael* ja tytär saisi nimen *Tarja Maria*. Poika tuli ja sai vielä toiseksi nimekseen *Hannu* isänsä mukaan. *Markuksella* on myös sisko, josta äiti kertoi, että jos hän olisi ollut poika, hänen nimekseen olisi tullut *Mitro Konstantin*. Tyttärestä ei tullut *Tarja* vaan *Katri Maria Mirjami*. *Tarja*-nimi olisi tullut äidin nukan mukaan, muttei enää aikuisena tuntunutkaan hyvältä valinnalta.

Kolmen veljeksien nimet olivat olleet valmiina jo ennen lasten syntymää, ja varattuna oli ollut nimet myös tytöille. Vastaajan mukaan oli ollut periaatteena ”ettei olisi toista ihan samanlaista” ja ”lisäksi halusimme jollain tavoin kirkkoon liittyvän nimen”. Perheessä käytettiin nimenannossa ortodoksista kalenteria. Niinpä *Hermanni* sai nimensä *Herman Valamolaisen* mukaan, ”*Alexi* – muistaakseni oli jokin...*Aleksei* saarovilainen [vastaaja muistelee *Serafim Sarovilaista*] ja *Mikael* – arkkienkeli Mikael”. *Miska*-nimeä vastaaja ei yhdistä *Mikaeliin*, jonka venäläinen puhuttelunimi variantti on. Perheen isällä oli ollut *Miska*-niminen koira ja vastaaja kertoi olleensa nuoruudessaan vähän

ihastunut samannimiseen poikaan ja epäili, että ihastus johtui juuri nimestä. Vanhimman pojan etunimeksi valittiin *Joonas* aiemmin mainitun periaatteen vuoksi: ei toista ihan samanlaista. Myöhemmin paljastui, kuten usein tällä periaatteella nimeä valittaessa, että monet muutkin vanhemmat olivat tulleet samaan tulokseen. Vuonna 1989 *Joonas*-nimen sai 1038 poikaa.

Kolmannen veljeksensä nimi *Kuisma* löytyi omasta puutarhasta, muttei ollut itsestään selvä nimivalinta. Äiti teki kymmenen nimen listan sekä ensimmäisistä että mahdollisista toisista nimistä ja antoi listat isälle omia suosikkejaan kertomatta. Isä päätyi samoihin nimiin kuin äitikin, *Kuisma Mikael*. *Kuisma*-nimen perusteena ortodoksivanhempi voisi hyvin käyttää myös sen kirkollisuutta: nimen selitetään olevan kreikkalaisen *Kosmas*-nimen karjalainen muoto (Vilkuna 1976: 155).

Nimen kirjallisesta esikuvasta tiesi kertoa yksi vastaaja: *Eino*-niminen veli oli runoilija Eino Leinon kaima. Yhden vastaajan tyttären *Laura*-nimeen vaikutti puolestaan Hectorin samanniminen kappale, joskin vastaaja korosti pitäneensä nimestä jo aikaisemmin.

Päivikki-nimen saanut vastaaja pitää nimestään ja on siihen tyytyväinen, vaikka valintaperuste onkin hämmäntävä, jos se pitää paikkansa: ”Oma nimeni on *Marja Päivikki*. Kutsutaan *Päivikiksi*. Äidillä oli aikoinaan ollut *Päivikki*-niminen lehmä...minulla on siis lehmän nimi! Olen kuitenkin pitänyt nimestäni, se on aurinkoinen nimi ja ainakin lapsuuteni on ollut aurinkoinen.” Lisäksi hän mainitsee nimensä olevan melko harvinainen, mikä myös on hänen mielestään hyvä asia.

Sisaruksien yhteenkuuluvuutta on ehkä haluttu korostaa silloin, kun nimillä on alettu riimitellä. Yksi vastaaja kertoi sisaruksista, joiden nimet olivat *Eino*, *Aino*, *Reino*, *Veikko* ja *Vieno*. Vanhemmat halusivat antaa kaikille lapsille *no*-loppuiset nimet, mutta *Veikosta* tuli *Veikko*, koska pojasta ei kuitenkaan haluttu tehdä *Taunoa*. Nämä sisarukset olivat syntyneet 1920-luvulla. Toisen vastaajan sisaruksien nimet alkavat yhtä lukuun ottamatta kaikki *V*-kirjaimella: *Vieno*, *Vilma Viivi*, *Viljo Toivo*,

Valto, Vappu Sirkka, Vuokko Sinikka Anfiisa ja Terttu Nasti. Tämä sisarusparvi on peräisin 1940-luvulta. Vastajaajan vanhemmat olivat nimeltään *Valtter* ja *Veera*. Nuorempaa polvea 1980-luvulta edustavat puolestaan veli ja sisar, joiden nimet ovat *Samuli* ja *Sanna*. Nimien alkusointuisuus oli valinnassa yhtenä perusteena. Vastaja kertoi, että lapsille haluttiin nimet, joista olisi hankala keksiä väännöksiä.

6.2. Papin puheenvuoro

Aineistoon osui seitsemän papin lasta, jotka olivat syntyneet ennen vuotta 1985. Sen jälkeen syntyneitäkin lapsia aineistossa saattaa olla, mutta kirkonkirjoista on mainitun vuoden jälkeen jätetty pois ammatit, joten asian tutkiminen vaikeutui. Voisi odottaa, että kaikki lapset ovat yksinimisiä. Näin ei kuitenkaan ole: vuosisadan alussa syntyneet kolme lasta, kaksi tyttöä ja poika, ovat silloisen yleisen tavan mukaan yksinimisiä, mutta myöhemmin syntyneistä vain v. 1980 syntynyt poika on saanut perinteisen yhden nimen, joka perustuu Raamattuun. Valinnan tulos oli siis niukasti 4 – 3 perinteen hyväksi.

Onkin syytä kysyä, millainen käsitys perinteen siirtymisestä on kahdella työnsä puolesta asiaan vaikuttavalta. Vastajina on kaksi Joensuun ortodoksisen seurakunnan pappia, jotka ovat työskennelleet pappeina vuosikymmeniä, toinen vuodesta 1983 ja toinen vuodesta 1984.

Joensuun ortodoksisen seurakuntaan syntyy tätä nykyä 50 – 80 lasta vuosittain. Yhden nimen saa korkeintaan viisi lasta vuodessa. Haastatellut papit olivat yhtä mieltä siitä, että nimiperinteen mukaisesti toimivat seurakunnassa työskentelevät tai muuten aktiivit seurakunnan jäsenet. Perinteen katoamiseen ovat vaikuttaneet paitsi historialliset syyt myös seka-avioliitot, joissa voimakkaammaksi osapuoleksi koetaan luterilainen puoliso. Tästä oli esimerkkejä myös kyselyvastauksissa, joskaan luterilaisen puolison merkitystä ei haluttu korostaa.

Perinteen opettamisen kannalta avainhenkilöitä ovat kuitenkin opettajat: seurakunnan päiväkodin, peruskoulun uskonnon opettajat ja kristinoppikoulujen leireillä opettavat papit ja ohjaajat. Muuan ortodoksisen uskonnon opettaja kuitenkin huomautti, ettei nykyistä opetussuunnitelmaa noudattaessa ole riittävästi aikaa paneutua tähänkään aiheeseen. Haastatellut painottivat myös kirkon nuorisjärjestöjen ohjaajien osuutta, koska nimiperinnettä käsitellään koulussa jo alaluokilla, alle 10-vuotiaiden lasten kanssa.

Lapsi- ja nuorisotyön merkitys perinteen siirtäjänä on kasvanut, sillä kuten toinen haastatelluista huomautti: ”Nykyisin yleistyneen käytännön mukaan papin kanssa tullaan sopimaan ensin lapsen kastetilaisuudesta ja sitten otetaan kuulutukset.” Aikaisemmin voitiin keskustella jo ennen avioliiton solmimista, kuulutuksia haettaessa, myös tulevien lasten nimenantoon liittyvästä perinteestä. Nyt nimet on valittu etukäteen ja ne vain ilmoitetaan papille.

Perimätietona kulkee tarinoita monista itsevaltaisista vanhoista rovasteista ja papeista, jotka antoivat lapsille mieleisensä nimen, jos vanhempien esitys vaikutti liian modernilta. Kyselyyn vastanneillakin oli omia kokemuksia: pappi oli nimetä Tanjan Dunjaksi ja Katista ei tullut Katia, vaan Katariina. Haastatellut papit olivat puuttuneet vain muutaman kerran esitettyyn nimeen. Toinen papeista ehdotti nimien kirjoitusasun muuttamista suomen kielen mukaisiksi (lyhyt *i* pitkäksi ja *x ks* : *ksi*), ja kerran hän sai äidin valitsemaan lapselleen musliminimen sijasta ortodoksisemman vaihtoehdon. Toinen pappi kertoo joskus käyttävänsä ”hellää painostusta” nimenvallinnasta keskustellessaan.

Vaikka toinen papeista oli toista pessimistisempi perinteen säilymisestä, kumpikin piti tarpeellisena valistuksen lisäämistä. Perinteestä pitäisi puhua enemmän ja kaikissa ikäluokissa. Toinen haastatelluista ehdotti säännöllisen nimipalstan julkaisemista seurakunnan lehdessä, toisen mieleen tuli ajatus lahjoittaa nuorille vanhemmille ortodoksisen kirkon kalenteri nimenvallintaa helpottamaan. Vallinnanvaraa kalenterista

löytyykin: uusimmassa vuoden 2008 kalenterissa on lueteltu n. 450 naisen nimeä ja kaksinkertainen määrä miesten nimiä.

7. LOPUKSI

Joensuun ortodoksisen seurakunnan jäsenet viime vuosisadan alusta vuosituhannen vaihteeseen ovat kertoneet mielenkiintoisen kappaleen suomalaista etunimistön historiaa. Seurakunnan sijainti idässä ja myöhemmin rajan läheisyydessä heijastuivat hetken nimistössä. Vanha nimenantoperinne säilyi 1920-luvulle, mutta kun muutos tapahtui, se olikin nopea ja yllättävän täydellinen.

Tämän tutkielman havaintoja olisikin nyt kiinnostavaa vertailla saman kaupungin evankelisluterilaisen seurakunnan vastaavien vuosien aineistoon ja tarkastella erityisesti seka-avioliitoissa syntyneiden lasten nimistöä. Olisiko osoitettavissa, että luterilainen puoliso vaikuttaisi nimistöön voimakkaammin kuin ortodoksivanhempi ja olisiko vaikuttaja isä vai äiti? Koen sen puutteeksi, etten onnistunut löytämään Helsingin ortodoksisesta seurakunnasta koottua 700 lapsen etunimistöä, jotta olisin voinut vertailla aineistoani Suomen suurimman ortodoksisen seurakunnan nimistöön. Olisi myös kiinnostavaa haastatella muualla Suomessa asuvien ortodoksien nimenvaihtoperusteita. Tuntevatko ja tiedostavatko nykyortodoksit oman nimiperinteensä?

Ortodoksien nimenvaihtamisen erityispiirteet näyttävät olevan nykyään uskoon kuuluva »eksoottisuuslisä», joka ortodoksiseen kirkkoon muutenkin liitetään. Suurin osa vanhemmista valitsee kuitenkin lapselleen nimen samojen periaatteiden mukaan kuin ketkä muut tahansa. Isovanhempien nimet pääsevät kiertoonsa siksi, että ne ovat kuuluneet isovanhemmille. Tunnettujen esikuvien mukaan taas nimetään muutama *Kimi* ja *Jasmin* vuodessa. Kun kansalliset *Ainot* ja *Väinöt* tulevat muotiin, voi nimenkantaja olla ortodoksi tai kuulua siviilirekisteriin. *Lumikki* ja *Omena* voivat hyvinkin leikkiä samalla hiekkalaatikolla. Matkustelun seurauksena on uusien nimien joukossa alkanut vilahdella myös kotoisesti kirjoitettuja, mutta äänteellisesti vieraalta kuulostavia nimiä (*Jorgos*) ja päinvastoin: nimi ääntyy kotoisesti, mutta kirjoitusasuun on ilmestynyt vieras konsonantti (*Nico*, *Alex*).

On todennäköistä, ettei mikään ryhtiliike enää palauta ortodoksien nimenvaihtamista sadan vuoden takaiseen aikaan, eikä se liene tavoitekaan.

Jos nimervalintaa halutaan ohjailta perinteen suuntaan, ainakin etymologiset kömmähdykset olisi poistettava kirkkokalenterin etunimialioſta johtamasta nimenantajia harhaan. Se, kuinka paljon huomiota etunimiin ja nimiperinteeseen kiinnitetään, riippuu ſiitä, kuinka arvokkaana niitä pidetään.

LÄHTEET

- Aamun Koitto. Ortodoksinen aikakaus- ja kulttuurilehti. Pyhän Sergein ja Hermanin veljeskunta ry, Kuopio.
- HEIKKINEN, ANTERO 1992: Etunimet perinteen kantajina. – Ismo Björn (toim.), Historiaa harrastajille. Pohjois-Karjalan historiallisen Yhdistyksen vuosikirja 1 s. 119 – 123. Joensuu.
- JoMA. Pöytäkirjat = Joensuun Maakunta-arkisto, Joensuu. Joensuun ortodoksinen seurakunta. II hallinto- ja talousarkisto. C. Pöytäkirjat.
- JoMA. Väkilukutaulut = Joensuun Maakunta-arkisto, Joensuu. Joensuun ortodoksinen seurakunta. II hallinto- ja talousarkisto. D. Konseptit ja toistheet: Väkilukutaulut kymmenvuosittain 1900–1940.
- KANGAS, URPO 1998: Suomen nimioikeus. Lyhyt oppimäärä. Kauppakaari Oyj. Lakimiesliiton Kustannus, Helsinki.
- Karjalaisten nimiopas. Karjalan sivistysseuran julkaisema opasvihkonen karjalaisten uusien kansallisten suku- ja ristimänimen valintaa varten. Karjalan sivistysseura, Helsinki. 1930.
- KASANKO, A. 1979: Taivaalliset suojelijamme. – Isä Ambrosius ja Markku Haapio (toim.), Ortodoksinen kirkko Suomessa s. 292–301. Etelä-Suomen kustannus Oy, Lieto.
- (toim.) 1982: Nimi ja usko. Ortodoksinen ristimänimiopas. 2. painos. Ortodoksinen veljestö, Joensuu.
- KIVINIEMI, EERO 1982: Rakkaan lapsen monet nimet. Suomaisten etunimet ja nimervalinta. Weilin + Göös, Espoo.
- 1993: Iita Linta Maria. Etunimiopas vuosituhannen vaihteeseen. SKST 590.
- 2006: Suomalaisten etunimet. SKST 1103.
- KKS = Karjalan kielen sanakirja I–V. Lexica societatis fenno-ugricae XVI. Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki. 1968–1997.
- LEMPIÄINEN, PENTTI 1999: Suuri etunimikirja. WSOY, Juva.
- MAKKONEN, HEIKKI 1979: Ortodoksinen kalenteri – pieni suurteos. Ortodoksisen Nuorten Liiton opetusmoniste. Joensuu.
- NISSILÄ, VILJO 1956: Nikolaoksen kultti ja nimistömme. – Virittäjä s. 228–248.
- 1962: Suomalaista nimistöntutkimusta. SKST 272.
- 1976: Suomen Karjalan ortodoksinen nimistö. – Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita 1 s. 43–170. Helsinki.
- Ortodoksinen kalenteri 2008. Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto, Kuopio.
- PIIROINEN, ERKKI 1979 [1954]: Pyhitetyssä kodissa. Neljäs painos. Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto, Joensuu.
- Pyhien muisto. Ortodoksiset nimipäivät ja parimia-, epistola- ja evankeliumilukujen rekisteri. Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisu-

- neuvosto, Kuopio. 1952.
- RAILAS, VIKTOR 1980: Olen ortodoksi III. Peruskoulun 3. luokka. Vuorokurssina 3–6 luokilla. WSOY, Porvoo.
- 1991: Uskonoppi. Ortodoksiaa lukiassa V. Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto, Joensuu.
- REPO, MITRO 1986: Suomen ortodoksisen kirkkokalenterin problematiikkaa. – Ortodoksia 35 s. 90–116. Ortodoksisten pappien liitto ja Helsingin yliopiston ortodoksian laitos.
- RIMPILÄINEN, OLAVI 1975: Joensuun seudun uskonnollinen elämä 1848–1953. – Joensuun kaupungin historia V s. 123–151. Joensuu.
- 1976: Kronikka Joensuun seudun ortodoksisesta jumalanpalveluelämästä 1850–1950. – Ortodoksia 25 s. 83–93. Ortodoksisten Pappien liitto ja Helsingin yliopiston ortodoksian laitos.
- SAARELMA, MINNA 2007: Nimi lapselle. Minerva Kustannus Oy. Hämeenlinna.
- SIDOROFF, MATTI 1979: Kirkolliset toimitukset. – Isä Ambrosius ja Markku Haapio (toim.), Ortodoksinen kirkko Suomessa s. 209–241. Etelä-Suomen kustannus Oy, Lieto.
- SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia. Helsinki.
- TARVASAHO, DIMITRI 1965: Ortodoksisen kirkon pyhät toimitukset. Liturgiikkaa keskikouluja ja seminaareja varten. Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto, Kuopio.
- Vaeltaja. Matkalla kristinuskon maailmaan. Toim. Tapio Ahokallio, Mika Aspinen, Marja Kokkonen ja Juha Peltonen. Kirjapaja Oy, Jyväskylä. 2003.
- VILKUNA, KUSTAA 1976: Etunimet. Otava, Helsinki.
- 2001: Etunimet. Kolmas painos. Otava, Keuruu.
- Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti. Helsinki.
- Väestörekisterin tilastot. Väestörekisterikeskuksen kotisivu:
<http://www.vaestorekisterikeskus.fi> Nimipalvelu, suosituimmat etunimet. (Lokakuu 2004.)

Kyselyyn vastanneet

- Vastaaja 1: nainen, s. 1938, Impilahti
 Vastaaja 2: nainen, s. 1938, Joensuu
 Vastaaja 3: nainen, s. 1924, Suistamo
 Vastaaja 4: nainen, s. 1945, Kivijärvi
 Vastaaja 5: mies, s. 1940, Ilomantsi
 Vastaaja 6: nainen, s. 1955, Joensuu
 Vastaaja 7: nainen, s. 1953, Joensuu
 Vastaaja 8: nainen, s. 1967, Kontiolahti
 Vastaaja 9: nainen, s. 1954, Kiihtelysvaara
 Vastaaja 10: nainen, s. 1957, Kokkola

LIITE 1

Mikä sinun nimesi on? Simo? Irmeli?

Oletko tai oletko ollut Joensuun ortodoksisen seurakunnan jäsen?

Opiskelen Joensuun yliopistossa, ja kerään aineistoa suomen kielen pro gradu –tutki-elmaani varten. Tutkielma käsittelee etunimistöä ja nimenvalintaa Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa viime vuosisadan alusta aina viime vuosiin saakka.

Aineisto sisältää etunimiluetteloita ja haastattelututkimuksen, jota varten pyydän apuasi. Teen lomakehaastatteluja alkukesällä, mutta voit osallistua myös vastaamalla kirjeitse tai sähköpostilla, yhteystietoni ovat lopussa. Voimme myös sopia haastatteluajasta. Liitä kuitenkin aina mukaan yhteystietosi mahdollisia tarkennuksia varten.

Tiedätkö, miksi vanhempasi antoivat sinulle juuri sen nimen, joka sinulla on? Kerro nimeesi liittyvä historia! Minkä nimisiä lapsia sinulla/teillä on? Kerro kaikista niistä seikoista, jotka vaikuttivat nimenvalintaan. Saiko lapsi nimensä kastetilaisuudessa vai aikaisemmin, 8. päivänä syntymästä? Minkä nimisiä vanhempasi ovat/olivat? Entä isovanhempasi? Onko teillä/lapsillanne/vanhemmillanne/isovanhemmilla yksi etunimi vai useampia? Montako? Minä vuosina olette syntyneet? Syntymävuosilla on merkitystä, kun tarkastellaan eri aikoina suosituiksi tulleita nimiä.

Oletko asunut aina Joensuussa vai muuttanut Joensuuhun? Jos olet muuttanut Joensuuhun, mistä ja milloin? Oletko Joensuun ortodoksisen seurakunnan jäsen, mutta asut muulla paikkakunnalla? Missä? Mikä on oma/lastesi/vanhempiesi/ isovanhempiesi syntymäpaikkakunta? Mainitse vielä koulutuksesi ja ammattisi.

Voit lisätä vastaukseesi vielä nimenantoon tai kastetilaisuuteen liittyviä, mieleesi jääneitä tarinoita tai etunimiin liittyviä omia ajatuksiasi.

Aineiston käsittely on luottamuksellista: lopullisesta tutkielmasta ei pysty yksilöimään vastaajia – paitsi jos etunimi on todella ainutkertainen ja erikoinen, mutta sehän on varmaan juuri sen vuoksi annettukin!

Avusta kiittäen

Eija-Helena Kettunen
Ahvenentie 15, 80160 Joensuu
sähköposti: eikettun@cc.joensuu.fi
gsm 050-5371253

Ortodoksien etunimistö Joensuun ortodoksisessa seurakunnassa -kysely 2004

Vastaaminen kyselyyn on luottamuksellista. Vastauksia käytetään tutkimustarkoitukseen Joensuun yliopiston suomen kielen ja kulttuurin tutkimuksen laitokselle tehtävässä pro gradu -tutkielmassa, eikä vastaajaa voi yksilöidä lopullisesta työstä.

KYSELYLOMAKE	Ortodoksien etunimistö	Eija-Helena Kettunen
Päiväys		
1. Haastateltavan etunimi 2. nimi 3. nimi		
Syntymävuosi	Syntymäpaikka	Asuinkunta v:sta
Etunimen historia, vanhempien kertomat valintaperusteet		
Vanhempien etunimet		
Isän etunimi 2. nimi 3. nimi		
Isän syntymävuosi	Syntymäpaikka	Asuinkunta v:sta
Isä on ort. ___ lut. ___		
Isän etunimeen liittyvät tiedot		
Äidin etunimi 2. nimi 3. nimi		
Äidin syntymävuosi	Syntymäpaikka	Asuinkunta v:sta
Äiti on ort. ___ lut. ___		
Äidin etunimeen liittyvät tiedot		
Puolison etunimi 2. nimi 3. nimi		
Puolison syntymävuosi	Syntymäpaikka	Asuinkunta v:sta
Puoliso on ort. ___ lut. ___		

Puolison etunimeen liittyvät tiedot		
I Lapsen etunimi	2. nimi	3. nimi
Lapsen syntymävuosi	Syntymäpaikka	Asuinkunta v:sta
Lapsen etunimen valintaa koskevat tiedot		
II Lapsen etunimi	2. nimi	3. nimi
Lapsen syntymävuosi	Syntymäpaikka	Asuinkunta v:sta
Lapsen etunimen valintaa koskevat tiedot		
III Lapsen etunimi	2. nimi	3. nimi
Lapsen syntymävuosi	Syntymäpaikka	Asuinkunta v:sta
Lapsen etunimen valintaa koskevat tiedot		
Muuta (omien sisarusten nimet, annettiinko lapselle nimi 8. päivänä syntymästä/ kastetilaisuuteen liittyviä tietoja)		

Vastaajan yhteystiedot:

Nimi: _____

Osoite: _____

Puh.: _____ Sähköposti: _____

Ammatti _____ Koulutus _____

LIITE 2

Kysymykset papeille (3.10.2007/ Eija-Helena Kettunen)

1. Millainen käsitys sinulla on ortodoksisen etunimiperinteen säilymisestä tällä hetkellä?
2. Kuinka perinne on siirtynyt kirkossa? Kuka on opettanut nimenantoon liittyvät asiat.
3. Kuinka perinne siirtyy kirkossa nykyään?
4. Kuka perinteen opettaa ja milloin?
5. Miten pappi voi vaikuttaa nimenantoon?
6. Miten mielestäsi pitäisi menetellä perinteen säilyttämiseksi /elvyttämiseksi?
7. Mitä mieltä olet nykyisistä etunimistä?

Nimivariantit	Gabriel	Jyrki	Oskari	Toivo
Pojat,	Gavril	Kaarlo	Osmo	Tomi
1. nimi	Gennadi	Kaino	Ossi	Tommi
Aari	Georgii	Kalervo	Paavali	Toni
Aarij	Georgij	Kalle	Paavo	Touko
Aarne-	Grigorii	Kari	Panu	Tuomas
Aaro	Hannes	Kauko	Pasi	Tuomo
Aaron	Hannu	Keijo	Pauli	Tuukka
Aimo	Harri	Kimmo	Pavel	Unto
Aki	Harry	Konstantin	Pavlin	Usko
Alari	Heikki	Kosti	Pekka	Walentin
Aleksander	Heino	Krister	Pentti	Varma
Aleksandr	Henri	Kristian	Pertti	Wasili
Aleksanteri	Iiro	Kuisma	Perttu	Vasilii
Aleksei	Ilja	Kyösti	Petja	Wasilij
Aleksi	Ilkka	Lasse	Petr	Veijo
Alex	Ilmari	Lauri	Petri	Veikko
Andrei	Jaakko	Lavrentii	Petter	Weikko
Ano	Jani	Leevi	Petteri	Veli
Anssi	Janne	Leo	Raimo	Vesa
Antero	Jari	Leonard	Raine	Vianor
Antti	Jarkko	Marcus	Rauli	Wianor
Antto	Jarmo	Mark	Rauno	Viktor
Ari	Jarno	Markku	Reijo	Wiktor
Arian	Jarre	Marko	Reino	Vilho
Arii	Jasper	Markus	Riku	Viljo
Apiú	Jehki	Martti	Risto	Ville
Arsenii	Jelessi	Masa	Rodion	Witalii
Artemii	Jemi	Matfii	Roman	Vladimir
Arto	Jere	Matteus	Roni	Voitto
Arttu	Jeremias	Matti	Sakari	Väinö
Arvo	Jesse	Maunu	Sakarii	Wäinö
Asser	Joakim	Mauri	Salomon	Yrjö
Atte	Joann	Maurits	Sami	
August	Joel	Mihail	Sampo	
David	Johannes	Miika	Samu	
Dimitrij	Joni	Miikka	Samuil	
Eemi	Joonas	Mika	Santtu	
Eemil	Joonas	Mikael	Seppo	
Eero	Joose	Mikko	Serko	
Eetu	Jorgos	Miro	Simeon	
Eino	Jori	Miska	Simo	
Eljas	Jorma	Mitro	Soini	
Emilian	Jouko	Nestor	Sulo	
Ensio-	Jouni	Nico	Taavi	
Erast	Juha	Niilo	Taisto	
Erki	Juhana	Niklos	Tauno	
Erkki	Juhani	Niko	Teemu	
Erno	Juho	Nikolai	Tenho	
Esa	Jukka	Olavi	Teo	
Esko	Julius	Oleg	Terho	
Evarest	Juoni (?)	Olli	Tero	
Feeliks	Jussi	Onni	Teuvo	
Feodor	Jyri	Orvo	Timo	

Pojat,	Henry	Oiva
	likka	Olavi
2. nimi	liro	Onni
Aapo	Ilari	Oskari
Aari	Ilkka	Osmo
Aarne	Ilmari	Otto
Aarre	Jaakko	Paavali
Aatto	Jalmari	Pauli
Akseli	Jani	Pekka
Alari	Janne	Pellervo
Aleks	Jari	Pertti
Aleksander	Jarmo	Peter
Aleksanteri	Jasper	Petja
Aleksi	Johannes	Petri
Alex	Joonas	Petter
Allan	Jouko	Petteri
Andreas	Juha	Pietari
Andrei	Juhani	Päiviö
Anssi	Juho	Raimo
Antero	Jukka	Reino
Antti	Jussi	Risto
Anttoni	Jyrki	Sakari
Armas	Kaarlo	Samuel
Arto	Kai	Samuili
Atso	Kalervo	Samuli
August	Kalevi	Santeri
Aulis	Kalle	Sebastian
Bartolomeus	Kari	Seppo
Benjam	Kasper	Severi
Benjami	Kauko	Taneli
Daniel	Kristian	Tapani
Edvart	Kullervo	Tapio
Eelis	Kusta	Tenho
Eemeli	Lari	Teodor
Eemil	Lassi	Terho
Eero	Lauri	Tero
Eirik	Leo	Teuvo
Ekris	Manu	Timo
Elias	Marcus	Tuomas
Eljas	Markku	Tuukka
Emil	Markus	Untamo
Ensio	Martti	Uolevi
Ensiö	Matias	Valter
Erik	Matti	Valtteri
Erik	Miika	Veikko
Erkki	Miikka	Veli
Ernesti	Mika	Verner
Fabian	Mikael	Viktor
Hannu	Mikko	Vilhelm
Heikinpoika	Nicholas	Vilho
Heikki	Nicolas	Ville
Henri	Niilo	Väinämö
Henrik	Niko	Väinö
	Nikolai	Weikko

**Pojat,
3.nimi**

Aleksander

Aleksanteri

Aleksi

Antero

Asser

Christian

Eemeli

Einar

Einari

Ensio

Henrik

Ilari

Ilmari

Johannes

Jousia

Juhana

Juhani

Kalervo

Kaleva

Kalevi

Kari

Kasimir

Konstantin

Kristian

Marko

Markus

Matias

Mikael

Olavi

Oskari

Pekka

Petteri

Sakari

Samuel

Santeri

Sebastian

Taneli

Tapani

Tapio

Tapio

Uolevi

Valtteri

Victor

Nimivariantit
Tytöt, 1.nimi

Agnia	Jenna	Paula
Aune	Jenni	Petra
Aija	Jetta	Pia
Aila	Johanna	Piia
Aino	Julia	Pirjo
Aleksandra	Juuli	Päivi
Alina	Kaisa	Raija
Alma	Katariina	Raili
Ami	Kati	Reetta
Anette	Katja	Riikka
Anita	Katri	Riitta
Anja	Kiira	Rita
Anna	Kirsi	Ritva
Anne	Lahja	Roosa
Anni	Laila	Rosa
Annika	Larissa	Salla
Annikki	Laura	Sallamaari
Annukka	Lea	Salli
Anu	Leena	Salme
Arja	Liisa	Sanna
Auli	Liljamari	Sara
Birgit	Lyydi	Sari
Eeva	Maarit	Satu
Eija	Maija	Seija
Eine	Maila	Silja
Elena	Marfa	Sirja
Elina	Margit	Sirkka
Elisa	Mari	Sirpa
Ella	Maria	Soja
Else	Marianna	Suvi
Elvi	Marianne	Taisia
Emma	Marika	Tanja
Emmi	Marina	Tarja
Enna	Marita	Taru
Hanna	Marja	Terttu
Heidi	Marjatta	Tiia
Heini	Marke	Tiina
Helena	Martta	Tinja
Heli	Maura	Tuire
Henna	Merja	Tuula
Henni	Miia	Ulla
Hilkka	Miinu	Veera
Hillevi	Milja	Weera
lida	Milla	Vera
lina	Mindy	Viivi
Inga	Minna	Vilma
Irene	Mira	Virve
Irina	Mirja	
Irinja	Mirjam	
Irma	Nadja	
Jaana	Nea	
	Niina	
	Nina	
	Outi	

**Nimivariantit
Tytöt, 2.nimi**

Aino
Aleksandra
Amanda
Anette
Anita
Anneli
Annette
Anniina
Annika
Annikki
Annukka
Arja
Dareia
Eeva
Elina
Elisa
Elmiina
Emilia
Enni
Esteri
Eveliina
Evita

Hannele
Helena
Helinä
Hillevi
Ida
Inkeri
Irene
Irina
Irinja
Irmeli
Jaana
Janica
Jasmin
Johanna
Julia
Juuli
Kaarina
Kaija
Kaisa
Katariina
Kia
Kirsi
Klaudia
Kristiina
Kyllikki
Leena
Liisa
Lumikki

Maaret
Maaria
Maarit
Magdaleena
Maija
Margit
Mari
Maria
Marianna
Marianne
Marie
Mariina
Marika
Marita
Maritta
Marjatta
Mette
Miia
Mira
Mirjam
Mirjami
Mirva
Monika
Neonilla
Niina
Noora
Orvokki
Outi

Pauliina
Päivi
Päivikki
Rebekka
Riitta
Ritva
Sara
Sari
Sofia
Susanna
Tarja
Tuulia
Tuulikki
Veera
Veronika

**Tytöt,
3. nimi**

Aleksandra
Alexandra
Anelma
Anneli
Eliisa
Emilia
Erika
Hannele
Helinä
Inkeri
Iona
Johanna
Juulia
Kaarina
Kristiina
Maaria
Maria
Onerva
Sofia
Susanna
Tuulia